TREŚCI PROGRAMOWE

Realizacja programu wychowania przedszkolnego obejmuje dziewięć wzajemnie powiązanych obszarów, zgodnych z treścią rozporządzenia Ministra Edukacji z dnia 11 marca 2026 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego (Dz.U. z 2026 r. poz. 378). Są to obszary: **ruchowy, społeczny, osobisty, językowy, matematyczny, przyrodniczy, techniczny, cyfrowy i artystyczny**. Autorzy programu, **realizując koncepcję pedagogiczną bł. Edmunda Bojanowskiego (Program Wychowania Przedszkolnego według koncepcji pedagogicznej bł. Edmunda Bojanowskiego,** s. Maria Opiela, s. Małgorzata Kaput, s. Edyta Piekarz, s. Zofia Zymróz, s. Stanisława Chudzik, Wydawnictwo Werset, Lublin 2021), **uwzględniają** moralny i religijny wymiar wychowania, w związku z czym wyodrębniają w programie dwa dodatkowe obszary**: moralny i religijny**. Program obejmuje zatem łącznie jedenaście obszarów, z których dziewięć wynika z podstawy programowej wychowania przedszkolnego, natomiast dwa stanowią jej rozszerzenie, wynikające z przyjętej koncepcji wychowawczej.

Wszystkie obszary wzajemnie się przenikają i uzupełniają, tworząc warunki do harmonijnego i całościowego rozwoju dziecka**.** Treści poszczególnych obszarów są integrowane przede wszystkim poprzez zabawę, codzienne sytuacje edukacyjne, działania praktyczne, twórcze, badawcze i ruchowe, a także doświadczenia, wynikające z relacji społecznych i kontaktu z otoczeniem. Takie ujęcie pozwala traktować rozwój dziecka jako spójny proces, w którym zdobywanie wiedzy łączy się z rozwijaniem umiejętności, postaw, wartości, samodzielności i sprawczości.

Układ treści programu uwzględnia prawidłowości rozwojowe, indywidualne potrzeby oraz możliwości psychofizyczne dzieci w wieku przedszkolnym. Przyjęto zasadę stopniowego i spiralnego rozwijania kompetencji – od prostych doświadczeń i umiejętności do coraz bardziej złożonych form aktywności, samodzielności, odpowiedzialności i rozumienia otaczającego świata. W pracy z dziećmi młodszymi szczególne znaczenie przypisuje się aktywności ruchowej i sensorycznej, czynnościom samoobsługowym oraz zdobywaniu doświadczeń poprzez bezpośrednie działanie i zabawę. Wraz z rozwojem dziecka treści są stopniowo poszerzane i różnicowane pod względem zakresu, stopnia trudności oraz oczekiwanego poziomu samodzielności i sprawczości.

Nauczyciel, realizując program zarówno z dziećmi młodszymi (3–4-letnimi), jak i starszymi (5–6-letnimi), obejmuje działaniami wszystkie wskazane obszary, indywidualizując zakres treści, tempo pracy, stosowane metody, formy aktywności oraz stopień trudności stawianych dziecku zadań. W programie celowo nie wprowadzono sztywnego przyporządkowania treści do poszczególnych grup wiekowych. W obrębie każdego obszaru zostały one uporządkowane zgodnie z zasadą narastania trudności – od umiejętności prostszych do bardziej złożonych**.** Pozwala to nauczycielowi dobierać zadania i sposoby ich realizacji adekwatnie do aktualnych potrzeb, możliwości, zainteresowań, doświadczeń oraz indywidualnego tempa rozwoju każdego dziecka.

Treści wychowawczo-dydaktyczne programu zostały sformułowane w taki sposób, aby wspierać nauczyciela w świadomym i systematycznym rozwijaniu **kompetencji fundamentalnych, wiedzy, kompetencji przekrojowych oraz sprawczości dziecka**, które kształtują się w toku całego okresu edukacji przedszkolnej. Osiąganie zakładanych efektów nie jest zatem rozumiane jako jednorazowe opanowanie określonej umiejętności, lecz jako proces jej stopniowego nabywania, utrwalania, pogłębiania i wykorzystywania w różnych sytuacjach**.**

Przyjęty w programie spiralny sposób realizacji treści wychowawczo-dydaktycznych zakłada wielokrotne powracanie do tych samych lub powiązanych treści na kolejnych etapach rozwoju dziecka. Dziecko ma możliwość ponownego podejmowania znanych aktywności i korzystania z wcześniejszych doświadczeń, jednak w nowych kontekstach, przy stopniowo zwiększającym się poziomie trudności, samodzielności i odpowiedzialności. Dzięki temu wcześniej zdobyte wiadomości i umiejętności są systematycznie utrwalane, poszerzane i integrowane z nowymi doświadczeniami.

Tak rozumiana spiralność pozwala dostosować proces wychowawczo-dydaktyczny do indywidualnego tempa rozwoju dziecka, a jednocześnie zapewnia ciągłość i progresję uczenia się. Nauczyciel może powracać do określonych treści tak długo, jak wymaga tego rozwój dziecka, stopniowo zwiększając zakres stawianych wymagań i tworząc sytuacje umożliwiające wykorzystanie nabytych kompetencji w coraz bardziej złożonych, samodzielnych i praktycznych działaniach.

OPRACOWANIE:
Małgorzata Piątkowska – psycholog, pedagog specjalny, nauczyciel języka angielskiego, nauczyciel konsultant w PCEN w Rzeszowie
s. Edyta Piekarz – nauczyciel przedszkola, pedagog specjalny
s. Agata Zoń – nauczyciel przedszkola

KONSULTACJA:
Ks. dr Wojciech Sabik – metodyk w PCEN Rzeszów
Ks. mgr Mirosław Grendus – nauczyciel konsultant w PCEN w Rzeszowie

OBSZAR RUCHOWY: rozwijanie się w ruchu, dbanie o zdrowie i bezpieczeństwo.

Treści podstawy programowej	**Przewidywane osiągniecia dziecka**	**Procedury osiągania celów**
ROZWIJANIE SPRAWNOŚCI FIZYCZNEJ		
1) Podejmuje spontaniczne i zorganizowane aktywności ruchowe (indywidualnie i w grupie) w trosce o zdrowy rozwój.	▪ podejmuje spontaniczną zabawę ruchową ▪ naśladuje proste ruchy ▪ uczestniczy w zabawach ruchowych organizowanych przez nauczyciela ▪ wykonuje ćwiczenia zgodnie z instrukcją ▪ podejmuje różnorodne formy ruchu w sali i na świeżym powietrzu ▪ uczestniczy w aktywnościach indywidualnych, w parach i grupie ▪ rozumie znaczenie ruchu dla zdrowia i dobrego samopoczucia ▪ inicjuje zabawy i aktywności ruchowe ▪ zachęca inne osoby do aktywności ruchowej	▪ codzienne zabawy swobodne ▪ zabawy ruchowe spontaniczne i kierowane ▪ ćwiczenia poranne i gimnastyczne prowadzone metodami odtwórczymi i twórczymi (np. R. Labana, K. Orffa, A. M. Kniessów)
2) Uczestniczy w grach terenowych i zabawach ruchowych, ucząc się zasad współzawodnictwa.	▪ uczestniczy w prostych zabawach ruchowych ▪ reaguje na ustalone sygnały ▪ przestrzega zasad fair play ▪ czeka na swoją kolej ▪ współdziała w parze i z grupą ▪ uczestniczy w grach terenowych i zespołowych ▪ respektuje zasady współzawodnictwa ▪ radzi sobie z wygraną i przegraną ▪ dostrzega znaczenie wspólnej zabawy, a nie tylko wyniku	▪ gry i zabawy terenowe na świeżym powietrzu ▪ zabawy bieżne, skoczne, rzutne i zręcznościowe ▪ proste tory przeszkód i ścieżek zadaniowych ▪ zabawy orientacyjno-porządkowe i reagowanie na ustalone sygnały ▪ gry i zabawy w parach, małych zespołach i całej grupie ▪ zabawy z elementami współzawodnictwa dostosowane do wieku i możliwości dzieci

3) Orientuje się w schemacie własnego ciała i wykorzystuje zmysły w zadaniach ruchowych.	▪ orientuje się w budowie ludzkiego ciała ▪ wskazuje i nazywa podstawowe części własnego ciała ▪ wyjaśnia rolę narządów wewnętrznych tj.: mózg, serce, żołądek, płuca ▪ wykonuje ruchy wskazaną częścią ciała ▪ naśladuje pozycje i gesty ▪ rozpoznaje położenie części ciała względem siebie ▪ stopniowo różnicuje prawą i lewą stronę ▪ porusza się w wyznaczonym kierunku (przód, tył) ▪ wykorzystuje wzrok, słuch, dotyk i czucie własnego ciała podczas wykonywania zadań ruchowych ▪ kontroluje ułożenie ciała w przestrzeni ▪ uczestniczy w zabawach sensoryczno-ruchowych ▪ rozumie znaczenie narządów zmysłów w życiu człowieka i funkcjonowaniu ▪ poznaje otaczającą rzeczywistość w sposób wielozmysłowy	▪ rozmowa kierowana ▪ ćwiczenia poranne ▪ gry i zabawy ruchowe w sali i na świeżym powietrzu ▪ zabawy w nazywanie i wskazywanie części własnego ciała
4) Podczas ruchu rozwija podstawowe umiejętności ruchowe, wykorzystując koordynację, równowagę, siłę, zręczność, zwinność, szybkość, skoczność, wytrzymałość.	▪ chodzi, biega, podskakuje i pokonuje proste przeszkody ▪ zmienia kierunek i tempo ruchu ▪ w zabawach naśladuje sposób poruszania się ludzi, ptaków, zwierząt ▪ rzuca do celu, chwyta, toczy i kopie piłkę, ▪ utrzymuje równowagę w prostych pozycjach ▪ wykonuje skoki i przeskoki przez przeszkodę ▪ łączy kilka ruchów w sekwencję ▪ sprawniej wykorzystuje koordynację, równowagę, siłę i zręczność ▪ rozwija szybkość, zwinność, skoczność i wytrzymałość podczas coraz bardziej złożonych zadań	▪ codzienne ćwiczenia ogólnorozwojowe dostosowane do wieku i możliwości dzieci ▪ zabawy bieżne ze zmianą tempa, kierunku ▪ zabawy skoczne – podskoki, przeskoki, zeskoki ▪ ćwiczenia równoważne ▪ ćwiczenia rozwijające koordynację wzrokowo-ruchową i słuchowo-ruchową ▪ ćwiczenia rozwijające zręczność i precyzję ruchów
5) Posługuje się przedmiotami o zróżnicowanej wielkości i zróżnicowanym	▪ chwyta i przenosi duże, lekkie przedmioty ▪ toczy i rzuca piłkę ▪ manipuluje przedmiotami różnej wielkości ▪ przenosi, przekłada, wkłada i wyjmuje elementy ▪ chwyta i rzuca mniejsze przedmioty	▪ zabawy ruchowe - rzucanie, chwytanie, toczenie i odbijanie piłek oraz innych przyborów gimnastycznych ▪ podnoszenie i przenoszenie woreczków, klocków, obręczy i innych przyborów gimnastycznych

ciężarze, stopniowo wymagającymi większej precyzji ruchów.	▪ dostosowuje siłę ruchu do ciężaru przedmiotu ▪ wykorzystuje piłki, woreczki, obręcze, szarfy i przybory gimnastyczne ▪ wykonuje czynności wymagające coraz większej precyzji ruchowej i koordynacji wzrokowo-ruchowej	▪ wkładanie i wyjmowanie przedmiotów z pojemników oraz otworów o różnej wielkości
6) Prawidłowo trzyma i kontroluje siłę nacisku dłoni na narzędzie pisarskie.	▪ podejmuje aktywności rozwijające sprawność dłoni i palców ▪ manipuluje drobnymi przedmiotami wykorzystując chwyt pęsetowy (np. nawlekanie koralików) ▪ rysuje dużymi, swobodnymi ruchami ▪ stopniowo doskonali chwyt narzędzi pisarskich ▪ stabilizuje rękę podczas rysowania, malowania ▪ prawidłowo trzyma narzędzie pisarskie ▪ dostosowuje siłę nacisku mięśni do narzędzia pisarskiego ▪ wykonuje coraz bardziej precyzyjne ruchy graficzne bez nadmiernego napięcia dłoni ▪ z czasem wykonuje złożone czynności manipulacyjne wymagające użycia obu rąk np. lepi, ugniata, wałkuje i formuje plastelinę, modelinę lub masę plastyczną, rozrywa, zgniata, składa i zwija papier, wydziera papier po wyznaczonym kształcie, wycina nożyczkami po linii i według prostego wzoru, przytrzymuje kartkę jedną ręką podczas rysowania lub wycinania drugą, sznuruje i przeplata według prostego wzoru, zapina i odpina guziki, zatrzaski, suwaki i rzepy, zakręca i odkręca nakrętki, słoiczki i pojemniki, otwiera i zamyka różnego rodzaju pudełka i opakowania, przesypuje i przelewa produkty z jednego naczynia do drugiego	▪ zabawy manipulacyjne rozwijające współpracę obu rąk ▪ rysowanie i malowanie na dużych arkuszach ▪ kreślenie wzorów w powietrzu całą ręką ▪ kreślenie dużych linii, kół, łuków, fal, spirali, zygzaków ▪ malowanie szerokimi pędzlami, gąbkami i dłońmi ▪ rysowanie kredą na dużych powierzchniach ▪ kreślenie palcem w piasku, kaszy, mące i na tackach sensorycznych ▪ zabawy ruchowo-graficzne łączące ruch całego ciała z kreśleniem wzorów ▪ stopniowe przechodzenie od ruchów całej ręki do bardziej precyzyjnych ruchów dłoni i palców ▪ rysowanie i malowanie na dużych arkuszach papieru w pozycji stojącej i siedzącej ▪ kreślenie dużych linii, kół, łuków, fal, spirali i zygzaków ▪ rysowanie kredą na dużych powierzchniach ▪ rysowanie kredkami, ołówkami, flamastrami i innymi narzędziami o zróżnicowanej grubości ▪ ćwiczenie prawidłowego ułożenia dłoni i palców na narzędziu pisarskim ▪ dostosowanie grubości i rodzaju narzędzia do możliwości dziecka ▪ ćwiczenia koordynacji wzrokowo-ruchowej

ROZWIJANIE SPRAWNOŚCI SAMOOBSŁUGOWYCH		
7) Samodzielnie wykonuje czynności samoobsługowe. ***Higiena osobista** - orientuje się w zasadach higieny osobistej: wskazuje podstawowe zasady dbania o higienę osobistą i przestrzega je (troska o swoje ciało: mycie rąk, twarzy, zębów, czesanie się; dbania o estetykę wyglądu zewnętrznego) - rozumie przekazywaną prawdę, że ciało jest darem Pana Boga i należy o nie dbać, okazując postawę szacunku wobec własnego ciała oraz ciała drugiego człowieka. ***Higiena otoczenia:** - wykazuje postawę dbania o ład i porządek w najbliższym otoczeniu - pomaga w prostych pracach porządkowych	▪ zna podstawowe przybory higieniczne i wie, do czego służą ▪ korzysta z toalety i przyborów toaletowych ▪ sygnalizuje potrzebę skorzystania z toalety ▪ sygnalizuje potrzebę pomocy przy czynnościach higienicznych, których nie potrafi wykonać samodzielnie ▪ rozumie, że higiena pomaga zachować zdrowie i dobre samopoczucie ▪ rozpoznaje potrzebę wykonania czynności higienicznych ▪ dba o wygląd i czystość swojego ciała ▪ poprawnie myje się i wyciera ▪ samodzielnie myje zęby ▪ nie używa przyborów higienicznych należących do innych dzieci ▪ pamięta o myciu rąk przed posiłkiem i po skorzystaniu z toalety ▪ zasłania usta i nos podczas kaszlu i kichania ▪ używa chusteczki higienicznej i wyrzuca ją po użyciu ▪ samodzielnie czesze włosy lub podejmuje próby czesania ▪ zauważa zabrudzenie ubrania, rąk lub twarzy i podejmuje próbę jego usunięcia ▪ samodzielnie ubiera się i rozbiera w dostępnym dla siebie zakresie ▪ zapina i rozpina guziki, zamki oraz inne proste zapięcia ▪ samodzielnie zakłada i zdejmuje obuwie ▪ dostosowuje ubiór do sytuacji i warunków pogodowych z pomocą lub samodzielnie ▪ dba o porządek w swoich rzeczach osobistych ▪ dba o intymność podczas czynności higienicznych i korzystania z toalety ▪ rozumie, że jego ciało należy do niego i ma prawo do ochrony własnej intymności ▪ szanuje prywatność i granice cielesne innych osób ▪ okazuje szacunek wobec własnego ciała i ciała drugiego człowieka	▪ pogadanka ▪ spotkanie z pielęgniarką ▪ rozmowa kierowana ▪ wiersz ▪ piosenka ▪ teatrzyk ▪ pokaz mycia rąk, twarzy, zębów, czesania ▪ pokaz prawidłowego korzystania z przyborów toaletowych ▪ pokaz prawidłowego wykonywania czynności samoobsługowych ▪ systematyczne ćwiczenia w czynnościach samoobsługowych ▪ zabawy tematyczne ▪ obserwacja bierna i czynna ▪ pokaz wykonywania prostych prac porządkowych ▪ działania praktyczne związane z utrzymaniem ładu i porządku w najbliższym otoczeniu ▪ wykonywanie drobnych prac użytecznych np. w sali, szatni, łazience, sypialni, domu i ogrodzie

wykonywanych przez dorosłych - angażuje się w pełnienie dyżurów (np. pomoc w nakrywaniu do stołu, dokarmianiu zwierząt hodowanych w przedszkolu, dbanie o kwiaty doniczkowe).	▪ pozostawia ład po skończonej pracy ▪ samodzielnie sprząta po sobie zabawki i odkłada inne przedmioty na wyznaczone miejsce ▪ pozostawia ład w sali, szatni, w łazience ▪ utrzymuje porządek na swoim stanowisku pracy ▪ uczestniczy w pełnieniu dyżurów w sali i przy pomocy nauczyciela pomaga w pracach porządkowych np. przygotowaniu i nakrywaniu stołu do posiłku ▪ pomaga w rozdawaniu i zbieraniu materiałów potrzebnych do zajęć, podlewaniu i pielęgnowaniu roślin znajdujących się w sali ▪ dostrzega potrzebę wykonania prostych prac porządkowych na rzecz grupy ▪ rozumie, że jego działanie i pomoc mają znaczenie dla funkcjonowania całej grupy	
KSZTAŁTOWANIE POSTAW PROZDROWOTNYCH I DBANIE O BEZPIECZEŃSTWO		
8) Wyjaśnia, na czym polega zdrowy styl życia, stara się przestrzegać reguł z nim związanych (np. dba o prawidłową postawę ciała). ***Zdrowie:** - rozumie, jakim wielkim darem dla człowieka jest zdrowie - wykazuje postawę dbania o zdrowie - określa zasady zdrowego odżywiania się - wyjaśnia, co służy i szkodzi zdrowiu - zgodnie z przekazywanymi	▪ wskazuje, na czym polega zdrowy styl życia ▪ rozpoznaje podstawowe potrzeby organizmu: jedzenie, picie, sen, odpoczynek, ruch i higienę ▪ dostrzega, że zdrowie pozwala na zabawę, naukę, aktywność i dobre samopoczucie ▪ rozumie, że zdrowie jest ważną wartością i należy o nie dbać ▪ podejmuje codzienne czynności służące zachowaniu zdrowia ▪ dba o higienę osobistą i czystość swojego otoczenia ▪ uczestniczy w zabawach ruchowych i aktywności na świeżym powietrzu ▪ rozpoznaje potrzebę równowagi między aktywnością a regeneracją ▪ rozpoznaje produkty spożywcze i określa, które z nich sprzyjają zdrowiu ▪ dokonuje prostych wyborów żywieniowych sprzyjających zdrowiu ▪ rozumie znaczenie regularnego spożywania posiłków i picia wody ▪ określa podstawowe zasady zdrowego odżywiania	▪ opowiadania, bajki, historyjki tematyczne, obrazkowe ▪ oglądanie encyklopedii zdrowia dla dzieci ▪ spotkanie z lekarzem ▪ wycieczka do Poradni Zdrowia ▪ indywidualne rozmowy kierowane z dziećmi ▪ przysłowia ▪ zagadki ▪ zabawy tematyczne w kąciku lekarskim ▪ zabawy ruchowe ▪ ćwiczenia gimnastyczne ▪ zabawy na świeżym powietrzu ▪ spacery i wycieczki ▪ odpoczynek w kąciku wyciszeń ▪ spożywanie zdrowych produktów: owoców, sałatek, surówek ▪ zabawy tematyczne w kąciku kuchennym ▪ pokaz i nauka prawidłowego posługiwania się sztućcami i serwetką ▪ pokaz prawidłowego nakrywania do stołu

treściami religijnymi poznaje: prawdę o stworzeniu człowieka przez Pana Boga jako kobiety i mężczyzny; prawdę o przemijaniu ludzkiego życia; prawdę o przekazywaniu życia przez kobietę i mężczyznę jako darze i zadaniu od Stwórcy.	▪ dba o zdrowie swoje i innych ▪ dba o spożywanie zdrowych produktów, owoców i warzyw ▪ samodzielnie komponuje kanapkę ▪ rozpoznaje zachowania służące zdrowiu oraz zachowania, które mogą mu szkodzić (np. długotrwałe oglądanie telewizji, korzystanie z telefonu komórkowego, komputera) ▪ podaje przykłady tego, co pomaga zachować zdrowie: ruch, higiena, sen, odpoczynek, właściwe odżywianie ▪ przewiduje proste konsekwencje zachowań niekorzystnych dla zdrowia ▪ samodzielnie stosuje poznane zasady prozdrowotne w codziennych sytuacjach ▪ właściwie ocenia zachowania służące i zagrażające zdrowiu ▪ rozpoznaje przyczyny złego stanu zdrowia i samopoczucia ▪ nazywa środki chemiczne szkodliwe dla zdrowia i życia * W odniesieniu do przekazywanych treści religijnych dziecko: ▪ poznaje ciało i życie człowieka jako wartość oraz dar Pana Boga ▪ okazuje szacunek wobec własnego ciała i ciała innych osób ▪ poznaje przekazywaną prawdę religijną o stworzeniu człowieka przez Pana Boga jako kobiety i mężczyzny ▪ dostrzega, że człowiek rozwija się i zmienia na kolejnych etapach życia ▪ rozpoznaje podstawowe etapy życia człowieka: narodziny, dzieciństwo, dorosłość i starość ▪ poznaje, w sposób dostosowany do wieku, prawdę o przemijalności ludzkiego życia ▪ poznaje przekazywaną prawdę religijną o życiu jako darze Pana Boga ▪ poznaje prawdę o przekazywaniu życia przez kobietę i mężczyznę jako darze i zadaniu od Stwórcy	▪ pełnienie dyżurów np. pomoc w nakrywaniu do stołu ▪ opowiadania o rodzinie, narodzinach i rozwoju człowieka

9) Rozpoznaje sytuacje, w których zagrożone są jego bezpieczeństwo lub autonomia.	▪ rozpoznaje sytuacje powodujące strach lub dyskomfort ▪ sygnalizuje, gdy coś jest dla niego nieprzyjemne ▪ mówi „nie" lub „stop" odpowiednio do sytuacji zagrażającej bezpieczeństwu ▪ informuje zaufanego dorosłego o trudnej sytuacji ▪ rozpoznaje podstawowe sytuacje niebezpieczne ▪ odróżnia bezpieczne zachowania od ryzykownych ▪ wie, że ma prawo chronić swoje ciało i stawiać granice ▪ oddala się od zagrożenia i zwraca się po pomoc do nauczyciela ▪ reaguje na naruszanie własnych granic	▪ opowiadania ▪ historyjki obrazkowe ▪ film edukacyjny dotyczący zasad zachowania bezpieczeństwa ▪ pogadanka ▪ wiersz ▪ piosenka ▪ udział w „próbnej ewakuacji" na terenie przedszkola ▪ spotkanie z policjantem i strażakiem ▪ wycieczka na skrzyżowanie ▪ wycieczki do: straży pożarnej, na policję
10) Zgłasza potrzebę odpoczynku, objawy złego samopoczucia, odczuwane dolegliwości, poszukuje dla siebie bezpiecznych i przyjaznych przestrzeni.	▪ rozpoznaje zmęczenie i potrzebę odpoczynku ▪ nazywa sygnały płynące z ciała: zmęczenie, głód, ból, potrzeba snu ▪ określa różne formy odpoczynku (np. ulubione zabawy, słuchanie muzyki, odgłosów natury, ćwiczenia oddechowe) ▪ sygnalizuje potrzebę przerwy w aktywności ▪ samodzielnie przerywa zabawę w sytuacji złego samopoczucia, odczuwanego zmęczenia, niepokoju ▪ wskazuje miejsce odczuwania bólu lub dyskomfortu ▪ opisuje w prosty sposób swoje dolegliwości ▪ informuje dorosłego o pogorszeniu samopoczucia ▪ rozpoznaje sytuacje powodujące przeciążenie, hałas lub dyskomfort ▪ wybiera spokojne miejsce do odpoczynku i wyciszenia ▪ korzysta z dostępnej przestrzeni relaksacyjnej w przedszkolu ▪ zwraca się do zaufanego dorosłego o pomoc ▪ coraz bardziej świadomie rozpoznaje potrzeby własnego organizmu i dba o swój komfort oraz bezpieczeństwo ▪ uczestniczy w zabawach relaksacyjnych, w zajęciach i zabawach na świeżym powietrzu, w spacerach i wycieczkach niezależnie od pór roku ▪ samodzielnie organizuje sobie czas na wypoczynek ▪ potrafi wskazać i skorzystać z kącika wyciszenia	▪ rozmowy kierowane dotyczące samopoczucia i potrzeb organizmu ▪ historyjki obrazkowe ▪ ćwiczenia w rozpoznawaniu i komunikowaniu własnych potrzeb, ▪ stosowanie komunikatów: „jestem zmęczony", „potrzebuję odpoczynku", „źle się czuję", „boli mnie… np. głowa", ▪ zabawy w ogrodzie przedszkolnym ▪ zabawy z chustą animacyjną ▪ scenki sytuacyjne „Co zrobię, kiedy źle się poczuję?" ▪ zabawy rozwijające świadomość własnego ciała ▪ ćwiczenia wyciszające przy spokojnej muzyce, opowiadaniu lub ćwiczeniach oddechowych ▪ odpoczynek w kąciku wyciszenia

11) W czasie aktywności ruchowych przestrzega zasad bezpieczeństwa na terenie przedszkola i poza nim.	▪ przestrzega zasad bezpieczeństwa podczas zabaw w sali, w ogrodzie, w domu i w różnych miejscach użyteczności publicznej ▪ wybiera miejsca bezpieczne dla zabaw dziecięcych ▪ dba o bezpieczeństwo swoje i innych ▪ zachowuje zasady bezpieczeństwa w sytuacjach zagrożenia ▪ reaguje na polecenie zatrzymania się ▪ korzysta ze sprzętu zgodnie z jego przeznaczeniem ▪ zachowuje bezpieczną odległość od innych dzieci ▪ porusza się w wyznaczonej przestrzeni ▪ dostosowuje zachowanie do miejsca aktywności ▪ przestrzega zasad korzystania z placu zabaw i sprzętu sportowego ▪ przewiduje podstawowe skutki niebezpiecznych zachowań ▪ zgłasza nauczycielowi sytuacje zagrażające bezpieczeństwu (usterki przedmiotów, zabawek, niebezpieczne zabawy) ▪ zna zasady ewakuacji	▪ zabawy reagowania na ustalone sygnały: „stop”, „start”, „uwaga” ▪ historyjki obrazkowe „bezpiecznie – niebezpiecznie” ▪ scenki sytuacyjne i rozmowy dotyczące przewidywania skutków niebezpiecznych zachowań ▪ ćwiczenie zasad bezpiecznego poruszania się podczas spacerów i wycieczek ▪ utrwalanie zasad poruszania się po chodniku, ścieżce i w miejscach publicznych

OBSZAR SPOŁECZNY: budowanie relacji, działanie z innymi i dla innych.

Treści podstawy programowej	**Przewidywane osiągniecia dziecka**	**Procedury osiągania celów**
ROZWIJANIE ZDOLNŚCI MÓWIENIA O SOBIE		
1) Udziela informacji o sobie i swoich rodzicach, w tym podaje swoje imię i nazwisko, adres zamieszkania, wie, komu może takich informacji udzielić.	▪ przedstawia się: podaje imię i nazwisko ▪ podaje swój adres zamieszkania ▪ podaje ile ma lat ▪ nazywa poprawnie członków swojej rodziny: mamę i tatę, rodzeństwo, babcię i dziadka ▪ podaje imiona członków rodziny ▪ podaje podstawowe informacje o rodzicach/opiekunach prawnych (kim są, miejsce pracy rodziców/opiekunów prawnych) ▪ rozpoznaje sytuacje, w których może przekazać takie informacje ▪ rozumie, że danych osobowych nie należy podawać nieznajomym bez zgody zaufanego dorosłego	▪ rozmowy kierowane ▪ zabawy integracyjne z przedstawianiem się ▪ piosenki ▪ opowiadania ▪ historyjki obrazkowe

KSZTAŁCENIE UMIEJĘTNOŚCI BUDOWANIA RELACJI I WSPÓŁPRACY		
2) Bierze udział w aktywnościach zaproponowanych przez innych, zgłasza własne pomysły, jest otwarte na współdziałanie.	▪ współpracuje z grupą podczas wspólnych zabaw i aktywności ▪ uczestniczy w zabawach, grach proponowanych przez inne dzieci ▪ samodzielnie inicjuje aktywności ▪ proponuje rozwiązania, uwzględniając pomysły innych ▪ potrafi współdziałać z innymi dziećmi w celu wykonania przydzielonego zadania przez nauczyciela	▪ zabawa swobodna ▪ pogadanka ▪ piosenka ▪ przysłowia ▪ historyjki obrazkowe ▪ scenki rodzajowe ▪ działania porządkowe np. odkładanie zabawek na wyznaczone miejsce ▪ spotkania integracyjne dzieci młodszych ze starszymi np. wspólne zabawy, spacery, wycieczki
3) Uzgadnia zasady dzielenia się zabawkami lub materiałami w trakcie podejmowanych aktywności.	▪ rozumie, że zabawki w przedszkolu i inne materiały, przedmioty są wspólne i należy się nimi dzielić z innymi dziećmi ▪ rozumie i stosuje wskazówki nauczyciela odnośnie sposobu dzielenia się z innymi dziećmi ▪ coraz częściej samodzielnie dzieli się zabawkami, materiałami, wymienia przedmiotami z dziećmi i czeka na swoją kolej ▪ szanuje własność innych dzieci oraz własną ▪ okazuje szacunek innym dzieciom podczas zabawy, wspólnej pracy ▪ stosuje prostą zasadę, np. „teraz ty, potem ja” ▪ okazuje empatię, dostrzegając potrzeby innych dzieci podczas wspólnej aktywności i korzystania ze wspólnych materiałów ▪ poszukuje rozwiązania dzielenia się zabawkami i materiałami uwzględniającego potrzeby własne i innych dzieci	▪ opowiadanie ▪ ilustracje ▪ zabawy integracyjne ▪ zabawy tematyczne ▪ zabawy konstrukcyjne ▪ zabawy sensoryczne ▪ scenki sytuacyjne „teraz ty – potem ja” ▪ ustalanie zasad korzystania ze wspólnych zabawek ▪ zadania w parach wymagające wymiany przedmiotów ▪ modelowanie przez nauczyciela sposobów proszenia, pożyczania i oddawania ▪ wspólne poszukiwanie rozwiązania, gdy dzieci chcą korzystać z tego samego przedmiotu
4) Bierze udział w podejmowaniu decyzji w grupie, akceptuje wspólnie podjęte decyzje, nawet jeżeli nie są zgodne z jego oczekiwaniem.	▪ określa zasady kulturalnej rozmowy ▪ komunikuje swoje potrzeby, preferencje i decyzje ▪ słucha propozycji i pomysłów innych dzieci ▪ wyraża własne zdanie dotyczące zabawy lub wspólnej aktywności	▪ rozmowy w kręgu ▪ scenki sytuacyjne ▪ przedstawianie i uzasadnianie własnych propozycji ▪ ćwiczenia aktywnego słuchania (wysłuchiwanie opinii innych dzieci) ▪ ćwiczenia w akceptowaniu decyzji większości

	▪ rozumie, że inne dzieci mogą mieć odmienne zdanie i dokonywać innych wyborów ▪ respektuje prawo innych dzieci do wyrażania własnej opinii ▪ czeka na swoją kolej w rozmowie ▪ uczestniczy w rozmowie dotyczącej wspólnego wyboru ▪ dokonuje wyboru wspólnie z innymi dziećmi ▪ stosuje proste strategie radzenia sobie z emocjami związanymi z niezaakceptowaniem jego propozycji ▪ uzasadnia własny wybór ▪ podejmuje proste kompromisy w sytuacjach wymagających wspólnego wyboru	▪ strategie radzenia sobie z emocjami pojawiającymi się, gdy decyzja grupy jest inna niż własny wybór
KSZTAŁCENIE UMIEJĘTNOŚCI KOMUNIKACJI		
5) Stosuje zwroty grzecznościowe.	▪ stosuje zwroty grzecznościowe na powitanie i pożegnanie: „dzień dobry", „do widzenia", *„Szczęść Boże", „Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus" w przedszkolu, domu i sytuacjach codziennych ▪ adekwatnie do sytuacji stosuje zwroty grzecznościowe: proszę, dziękuję, przepraszam ▪ rozumie znaczenie używania zwrotów grzecznościowych w budowaniu dobrych relacji	▪ zabawy tematyczne ▪ scenki sytuacyjne dotyczące właściwego zachowania ▪ opowiadania i historyjki obrazkowe ▪ zabawy „Jak mogę powiedzieć to uprzejmie?" ▪ odgrywanie ról i dialogów ▪ wzmacnianie spontanicznego stosowania zwrotów grzecznościowych w codziennych sytuacjach
6) Przestrzega zasad zachowania się w grupie i miejscach publicznych, w tym zasad prawidłowego zachowania się na drodze i w środkach komunikacji.	▪ bierze udział w ustalaniu zasad zachowania się w grupie przedszkolnej ▪ rozumie zasady zachowania się w przedszkolu i miejscach publicznych ▪ stosuje poznane zasady zachowania się w różnych sytuacjach życiowych ▪ zna zasady poruszania się pieszo po drodze ▪ przestrzega zasad zachowania się na drodze i w różnych środkach komunikacji ▪ rozróżnia zachowania zgodne z zasadami i zachowania niezgodne z zasadami	▪ obrazkowe zasady zachowania ▪ historyjki społeczne ▪ scenki sytuacyjne ▪ wyjścia, spacery i wycieczki umożliwiające praktyczne stosowanie zasad

ROZWIJANIE ZDOLNOŚCI DO EMPATYCZNEGO DOSTRZEGANIA		
7) Mówi o emocjach, które ludzie mogą przeżywać w różnych sytuacjach życia codziennego.	▪ rozpoznaje i nazywa swoje emocje i innych ludzi (np. radość, smutek, gniew, złość, strach) ▪ wyraża swoje uczucia ▪ próbuje rozpoznawać komunikaty niewerbalne ▪ werbalizuje swoje stany emocjonalne i uczuciowe ▪ właściwie reaguje na okazane emocje przez innych ludzi ▪ rozpoznaje komunikaty niewerbalne i werbalne swoich stanów emocjonalnych i uczuciowych ▪ kontroluje własne słowa i zachowania oraz reagowanie adekwatnie do danej sytuacji ▪ stosuje sposoby wyrażania swoich negatywnych emocji w sposób bezpieczny dla innych ▪ rozwija umiejętności radzenia sobie w sytuacjach nowych i trudnych	▪ opowiadania ▪ bajki ▪ historyjki obrazkowe o emocjach ▪ pytania: „Jak on/ona może się czuć?” i „Dlaczego?” ▪ „termometr emocji” i inne proste skale emocjonalne ▪ odgrywanie emocji za pomocą mimiki, gestu ▪ scenki z elementami dramy
8) Szanuje wszystkie dzieci, ich różne upodobania i potrzeby, podaje przykłady wypowiedzi i zachowań, które mogłyby być dla kogoś krzywdzące.	▪ dostrzega potrzeby innych dzieci ▪ wyraża empatię względem innych dzieci ▪ akceptuje potrzeby, upodobania i wybory innych dzieci ▪ szanuje różnice między dziećmi ▪ szanuje odmienną postawę innych dzieci ▪ rozpoznaje zachowania i wypowiedzi, które mogą być krzywdzące dla innych ▪ buduje dobre relacje z dziećmi	▪ rozmowa ▪ opowiadanie ▪ historyjka obrazkowa ▪ scenki z elementami dramy
9) Szuka rozwiązań w sytuacjach spornych, rozwiązuje proste konflikty z pomocą dorosłych lub innych dzieci.	▪ sygnalizuje problem i korzysta z pomocy dorosłego ▪ poszukuje prostych sposobów rozwiązania konfliktu ▪ proponuje sposoby rozwiązania konfliktu ▪ rozwiązuje proste konflikty z pomocą innych dzieci lub dorosłych, gdy jej potrzebuje ▪ radzi sobie z emocjami w sytuacjach trudnych ▪ określa przyczynę konfliktu ▪ rozumie, do kogo należy zwrócić się o pomoc	▪ rozmowy kierowane ▪ scenki sytuacyjne ▪ zabawy dramowe – „Jak mogę pomóc?”, „Inny pomysł też jest dobry” ▪ historyjki obrazkowe przedstawiające sytuacje sporne ▪ wspólne poszukiwanie kilku możliwych rozwiązań problemu ▪ ćwiczenie komunikatów: „nie podoba mi się…”, „chciałbym…”, „proszę…”, „stop”

		▪ ćwiczenie słuchania drugiej strony i nazywania własnych potrzeb ▪ przepraszanie, negocjowanie, czekanie na swoją kolej ▪ modelowanie przez nauczyciela konstruktywnych sposobów rozwiązywania sporów
ROZWIJANIE KOMPETENCJI DBANIA O INNYCH		
10) Pomaga innym w wykonaniu zadania, gdy jest to potrzebne, udziela wskazówek. * Wybór dzieci pełniących role Anioła Stróża. Mobilizowanie do takich zachowań, które byłyby wzorem dla innych.	▪ rozumie sens pomagania ▪ jest pomocny i życzliwy względem innych osób ▪ dostrzega potrzebę pomagania osobom niepełnosprawnym, starszym i słabszym ▪ podejmuje proste działania pomocowe, udziela wskazówek, rad ▪ pomaga innym dzieciom podczas zabawy i wykonywania zadań	▪ praca w parach i małych zespołach ▪ zabawy kooperacyjne wymagające wzajemnej pomocy ▪ wspólne prace plastyczne, techniczne i konstrukcyjne ▪ powierzanie dzieciom prostych zadań pomocniczych ▪ pełnienie dyżurów ▪ zabawy „Pomóż koledze” i „Zróbmy to razem” * pełnienie roli „Anioła Stróża” wobec innych dzieci
11) Wspiera inne dzieci w pokonywaniu smutku, bezradności i poszukiwaniu rozwiązań problemu.	▪ empatycznie dostrzega smutek i bezradność innego dziecka ▪ reaguje na smutek i bezradność innych dzieci: pociesza, okazuje troskę i zrozumienie ▪ wspiera inne dzieci w trudnych emocjach ▪ przyjmuje perspektywę drugiej osoby ▪ pomaga szukać rozwiązania problemu z dzieckiem, u którego wystąpił problem ▪ zwraca się o pomoc do dorosłego, gdy rozwiązanie problemu przekracza możliwości dzieci	▪ opowiadanie ▪ bajki ▪ historyjki obrazkowe ▪ zabawy z elementem dramy: „Jak mogę pomóc?” ▪ ćwiczenie komunikatów wspierających, np. „Mogę ci pomóc”, „Chcesz pobawić się ze mną?” ▪ pokaz - modelowanie przez nauczyciela u dzieci zachowań wspierających
12) Dostrzega różnorodność i znaczenie funkcji pełnionych przez ludzi w społeczeństwie, przyjmuje je w zabawie (np. w sklep).	▪ rozpoznaje podstawowe role w rodzinie, role społeczne ▪ rozumie znaczenie ról ▪ wie, że jedna osoba może mieć kilka ról (np. mama, żona, nauczycielka) ▪ odgrywa różne role w zabawach tematycznych ▪ pełni funkcje w grupie przedszkolnej (np. dyżury porządkowe)	▪ zabawy tematyczne: „Dom”, „Sklep”, „Lekarz”, „Poczta”, „Restauracja”, „Straż pożarna”, „Przedszkole” itp. ▪ scenki z elementem dramy - odgrywanie różnych ról społecznych i zawodowych ▪ obserwowanie pracy osób w najbliższym otoczeniu

	▪ rozumie relacje pomiędzy rolami społecznymi np. w sklepie – sprzedawca – klient	▪ spacery i wycieczki do instytucji użyteczności publicznej ▪ spotkania z przedstawicielami różnych zawodów
13) Charakteryzuje pracę osób wykonujących różne zawody i zdaje sobie sprawę, że dzięki pracy osiąga się dochód.	▪ nazywa wybrane zawody ▪ rozpoznaje zawody i ich charakterystyczne atrybuty ▪ rozumie powiązanie pomiędzy zainteresowaniami, a wyborem zawodu ▪ charakteryzuje różne zawody i rozumie, że za pracę otrzymuje się wynagrodzenie ▪ opisuje, czym zajmują się rodzice i inne osoby wykonujące znane zawody ▪ opowiada, jaki zawód chciałby wykonywać w przyszłości ▪ odgrywa różne zawody w zabawach	▪ ilustracje i filmy edukacyjne ▪ zabawy tematyczne związane z wykonywaniem różnych zawodów ▪ zagadki ▪ spotkania z przedstawicielami różnych zawodów ▪ wycieczki do zakładów pracy i miejsc użyteczności publicznej
14) Wyjaśnia, do czego służą pieniądze, ma świadomość, że ludzie dysponują ograniczoną ilością pieniędzy oraz że po wydaniu pieniędzy na zakup towaru lub usługi nie można ich już wydać na coś innego.	▪ rozpoznaje pieniądze, kartę płatniczą i wie, że służą one do kupowania ▪ odróżnia bilon od banknotu ▪ rozumie, że w Polsce obowiązuje złoty, a w niektórych krajach Unii Europejskiej - euro ▪ rozumie, że za towary i usługi trzeba zapłacić ▪ rozumie, że pieniądze mają różną wartość ▪ rozumie ograniczoną ilość pieniędzy i konieczność dokonywania wyborów podczas zakupów ▪ bawi się w sklep z dziećmi i członkami rodziny, używając fikcyjnych monet i banknotów ▪ w zabawie potrafi dokonać wyboru produktu i zapłaty za zakupiony towar	▪ historyjki obrazkowe ▪ zabawy tematyczne „Sklep”, „Restauracja”, „Bank” ▪ sytuacje problemowe: „Mam tyle pieniędzy – co mogę kupić?”, „Wydaję czy zostawiam?” – podejmowanie decyzji dotyczących wykorzystania dostępnych pieniędzy ▪ tworzenie prostych list zakupów i planowanie, co jest potrzebne do ich realizacji ▪ zagadki
15) Wyjaśnia, na czym polega oszczędzanie oraz dlaczego warto oszczędzać.	▪ rozumie pojęcie „oszczędzanie” ▪ wyjaśnia, na czym polega oszczędzanie ▪ rozumie, że zbierając pieniądze, może wydać je na droższą rzecz, na pomoc innym ludziom (np. leczenie chorej osoby)	▪ historyjki sytuacyjne ▪ opowiadania ▪ zagadki ▪ rozmowy kierowane „Co to znaczy oszczędzać?” ▪ zabawy tematyczne „Skarbonka” , „Bank” itp.

	▪ uczestniczy w zabawach związanych ze zbieraniem pieniędzy np. skarbonka ▪ potrafi odróżnić, jaki produkt potrzebuje, a jaki jest zachcianką	
16). Odczuwa i wyjaśnia swoją przynależność do grup społecznych, w których na co dzień funkcjonuje: rodziny, grupy przedszkolnej, społeczności lokalnej i narodowej.	▪ rozumie swoją przynależność do wielu grup społecznych: rodzina, grupa przedszkolna, lokalna społeczność, obywatel Polski, Unii Europejskiej ▪ rozpoznaje członków swojej rodziny, grupy przedszkolnej, lokalnej społeczności, czuje się ich częścią	▪ opowiadania ▪ wiersze ▪ piosenki ▪ rozmowy kierowane „Moja rodzina”, „Kto należy do mojej rodziny?” ▪ oglądanie rodzinnych fotografii, albumów i pamiątek ▪ tworzenie albumów, portretów i prostych drzew genealogicznych ▪ spotkania z członkami rodzin w wybranych działaniach przedszkola ▪ wykonywanie upominków dla członków rodziny
***Moja rodzina** - rozumie znaczenie pojęć rodzina, rodzeństwo, dom rodzinny i pokolenie - dostrzega ważność rodziny w życiu każdego człowieka - odczuwa zainteresowanie historią własnej rodziny, pracą zawodową rodziców i dziadków - wyraża pozytywne uczucia względem rodziców: mamy i taty, rodzeństwa, dziadków - buduje relacje i wzmacnia więzi z członkami rodziny	▪ określa, co to jest: rodzina, rodzeństwo, dom rodzinny, pokolenie ▪ rozumie role rodzinne: matki, ojca, córki, syna, babci i dziadka ▪ identyfikuje się z rodziną ▪ kształtuje swoją przynależność do rodziny ▪ rozpoznaje rodzinę jako środowisko opieki i bliskości ▪ wskazuje przykłady wzajemnej pomocy ▪ buduje serdeczne kontakty z rodzicami, rodzeństwem i innymi członkami rodziny ▪ obdarza troską młodsze rodzeństwo, a także starszych, potrzebujących pomocy i chorych członków rodziny ▪ wyjaśnia znaczenie rodziny w życiu człowieka ▪ wskazuje na wzajemną miłość, troskę, szacunek, pomoc i odpowiedzialność jako ważne elementy życia rodzinnego ▪ interesuje się historią swojej rodziny ▪ opowiada o swojej rodzinie, wspólnych wydarzeniach i zwyczajach	▪ obrazki ▪ piosenki ▪ wierszyki ▪ historyjki obrazkowe ▪ rozmowy kierowane „Moja rodzina”, „Kto należy do mojej rodziny?” ▪ oglądanie rodzinnych fotografii, albumów i pamiątek ▪ tworzenie albumów, portretów i prostych drzew genealogicznych ▪ spotkania z członkami rodzin w wybranych działaniach przedszkola ▪ wykonywanie upominków dla członków rodziny * ▪ wspólne czytanie Pisma Świętego i Żywotów Świętych ▪ wspólna modlitwa ▪ wspólny udział w liturgii

- angażuje się w wykonywanie obowiązków domowych np. pomoc dorosłym w drobnych pracach domowych - określa rolę kobiety i mężczyzny w rodzinie - okazuje troskę i pozytywne uczucia w stosunku do najbliższych osób: rodziców - mamy i taty, brata, siostry, babci, dziadka, dalszych członków rodziny - umacnianie więzi rodzinnych. - buduje więzi emocjonalne, duchowe, bliskości i zaufania z najbliższymi członkami rodziny - postrzega Świętą Rodzinę jako wzór życia rodzinnego.	▪ uczestniczy w obchodzeniu uroczystości rodzinnych i pielęgnowaniu tradycji (składa życzenia, przygotowuje drobne prezenty) ▪ angażuje się w pomoc w pracach w gospodarstwie domowym (np. sprzątanie, gotowanie) ▪ opowiada o codziennych czynnościach wykonywanych przez członków swojej rodziny ▪ dostrzega, że członkowie rodziny mogą wykonywać różne zadania i obowiązki, dzielić się pracami ▪ wskazuje przykłady wzajemnej pomocy między członkami rodziny (np. sprzątanie) ▪ dostrzega, że zarówno kobiety, jak i mężczyźni uczestniczą w opiece nad dziećmi i życiu rodziny ▪ dostrzega znaczenie współpracy członków rodziny w codziennym życiu ▪ okazuje szacunek wobec kobiet i mężczyzn pełniących różne role rodzinne ▪ rozumie, że członkowie rodziny mogą różnić się wykonywanymi zadaniami, zainteresowaniami i sposobami spędzania czasu ▪ opowiada o własnej roli w rodzinie i prostych obowiązkach w rodzinie	
17) Wymienia nazwę swojego kraju i jego stolicy, rozpoznaje symbole narodowe (godło, flagę, hymn), orientuje się, że Polska jest jednym z krajów Unii Europejskiej.	▪ rozpoznaje flagę Polski, określa jej barwy, nazywa swój kraj ▪ zna nazwę Polski i jej stolicy, rozpoznaje podstawowe symbole narodowe (godło, flagę, hymn Polski) ▪ orientuje się na mapie, gdzie leży Polska i stolica ▪ szanuje symbole narodowe ▪ wie o członkostwie Polski w Unii Europejskiej	▪ wiersze ▪ piosenki ▪ rozmowy kierowane „Moja Ojczyzna – Polska” ▪ praca z mapą Polski, Europy i globusem (wskazywanie położenia Polski, Warszawy) ▪ poznawanie charakterystycznych miejsc i zabytków Warszawy ▪ prezentowanie i rozpoznawanie godła oraz flagi Polski ▪ słuchanie hymnu narodowego i nauka właściwego zachowania podczas jego wykonywania

		▪ wykonywanie flag, godła i prac plastycznych o tematyce patriotycznej ▪ słuchanie legend związanych z powstaniem państwa polskiego i Warszawą ▪ nauka wierszy i piosenek o Polsce ▪ organizowanie kącika patriotycznego ▪ udział w uroczystościach i świętach państwowych ▪ poznawanie wybranych miast, rzek, gór i regionów Polski ▪ oglądanie mapy Europy i wskazywanie Polski wśród innych państw ▪ poznawanie flagi Unii Europejskiej ▪ rozmowy o tym, że Polska należy do Unii Europejskiej
18) Wskazuje funkcje różnych instytucji społecznych (np. rodziny, przedszkola).	▪ rozpoznaje i nazywa miejsca użytku publicznego, tj. straż pożarna, policja, szpital, apteka, poczta, biblioteka ▪ wskazuje osoby pracujące w wybranych instytucjach ▪ wyjaśnia w prosty sposób, w czym wybrane instytucje pomagają mieszkańcom ▪ łączy instytucję z jej podstawowym zadaniem, np. biblioteka – wypożyczanie książek, poczta – przesyłanie listów i paczek, straż pożarna – udzielanie pomocy podczas pożaru i innych zagrożeń ▪ dostrzega znaczenie współpracy osób wykonujących różne zadania na rzecz społeczności ▪ rozumie, że rodzina, przedszkole oraz inne instytucje pełnią określone funkcje w życiu człowieka i społeczności	▪ pogadanka ▪ opowiadania ▪ zagadki ▪ zabawy tematyczne ▪ zabawy w kącikach zainteresowań ▪ spotkania z ludźmi różnych zawodów ▪ wycieczki do różnych instytucji
19) Poznaje i pielęgnuje tradycje lokalne, regionalne i narodowe.	▪ rozpoznaje i nazywa wybrane tradycje lokalne, regionalne i narodowe ▪ uczestniczy w obchodach uroczystości i świąt ▪ rozumie, że tradycje są przekazywane z pokolenia na pokolenie ▪ opisuje i wyjaśnia, na czym polegają i czemu służą wybrane tradycje ▪ interesuje się historią i kulturą regionu	▪ opowiadania ▪ zabawy tematyczne ▪ zabawy ruchowe ▪ tańce regionalne i narodowe ▪ oglądanie zdjęć i albumów ▪ spotkania z mieszkańcami prezentującymi tradycje lokalne

	▪ opowiada o zwyczajach obecnych w swojej rodzinie ▪ dostrzega, że rodziny i społeczności mogą pielęgnować różne tradycje ▪ uczestniczy w przygotowaniach do świąt, uroczystości i ich obchodach ▪ wykonuje tradycyjne dekoracje, ozdoby i prace plastyczne ▪ poznaje tradycyjne zabawy, piosenki, przyśpiewki i tańce ▪ wykonuje elementy regionalnych tańców ▪ śpiewa wybrane regionalne piosenki ▪ rozpoznaje wybrane elementy stroju regionalnego ▪ poznaje tradycyjne potrawy charakterystyczne dla rodziny lub regionu ▪ słucha legend, podań i opowieści związanych z miejscowością i regionem ▪ odróżnia wybrane tradycje lokalne, regionalne,i ogólnopolskie ▪ dostrzega znaczenie wspólnego świętowania dla rodziny i społeczności ▪ opowiada własnymi słowami o poznanych tradycjach ▪ okazuje zainteresowanie i szacunek wobec tradycji własnej oraz innych osób ▪ dostrzega znaczenie pielęgnowania tradycji dla zachowania więzi z rodziną, regionem i krajem	▪ zwiedzanie miejsc związanych z pielęgnowaniem tradycji swojej miejscowości oraz miejsca pamięci narodowej
20) Charakteryzuje wybrane elementy dziedzictwa kulturowego swojego regionu.	▪ poznaje charakterystyczne miejsca i symbole związane z regionem np. herb ▪ rozpoznaje i nazywa wybrane zabytki, stroje regionalne, muzykę, potrawy ▪ charakteryzuje wybrane elementy dziedzictwa kulturowego swojego regionu i rozumie ich znaczenie (architektura, muzyka, pieśni, taniec, rękodzieła, malarstwo) ▪ interesuje się historią i kulturą regionu ▪ poznaje lokalne legendy, podania i opowieści ▪ poznaje tradycyjne potrawy charakterystyczne dla regionu ▪ poznaje dawne zawody i zajęcia mieszkańców regionu	▪ opowiadanie historyczne ▪ słuchanie: legend, podań, poezji regionalnej ▪ pokaz mapy geograficznej i planu miasta ▪ zwiedzanie miejscowości, muzeum w swojej miejscowości lub regionie ▪ spotkania z twórcami regionalnymi i ludźmi kultury ▪ tworzenie kącika regionalnego ▪ wykonanie tańca regionalnego

	▪ odwiedza zabytki, muzea, skanseny, izby regionalne i miejsca pamięci ▪ dostrzega różnice między dawnym a współczesnym sposobem życia mieszkańców regionu ▪ bierze udział w warsztatach rękodzielniczych (np. lepienie z gliny, robienie zabawek) ▪ opowiada własnymi słowami o poznanych zabytkach i symbolach dziedzictwa kulturowego regionu ▪ okazuje szacunek symbolom dziedzictwa kulturowego	

OBSZAR OSOBISTY: poznanie siebie, kierowanie sobą, wybieranie dobra.

Treści podstawy programowej	**Przewidywane osiągnięcia dziecka**	**Procedury osiągania celów**
ROZWIJANIE KOMPETENCJI KIEROWANIA SOBĄ		
1) Podejmuje różne aktywności, aby realizować swoje pomysły, tworzyć i odkrywać, co sprawia mu radość.	▪ podejmuje proste aktywności twórcze i poznawcze ▪ bierze udział w aktywnościach proponowanych przez nauczyciela ▪ samodzielnie wybiera aktywności sprawiające mu satysfakcję i wyjaśnia, co w nich sprawia mu radość ▪ inicjuje działania ▪ tworzy, eksperymentuje i poszukuje nowych rozwiązań ▪ planuje i realizuje własne pomysły	▪ zabawy swobodne umożliwiające samodzielny wybór rodzaju aktywności ▪ zabawy twórcze ▪ zabawy badawcze zachęcające do samodzielnego odkrywania zależności ▪ zabawy konstrukcyjne z wykorzystaniem klocków, materiałów naturalnych i materiałów z odzysku ▪ tworzenie prac plastycznych z możliwością samodzielnego wyboru techniki i materiałów ▪ improwizacje muzyczne, ruchowe, teatralne i plastyczne ▪ realizowanie prostych projektów wynikających z zainteresowań dzieci ▪ korzystanie ze stref rozwijających zainteresowania dziecka (strefa czytania, budowania i konstruowania, działań artystycznych, odkrywania świata nauki i przyrody), umożliwiających samodzielne podejmowanie aktywność ▪ zapewnianie swobodnego dostępu do różnorodnych materiałów i stwarzanie sytuacji umożliwiających

		dokonywanie wyboru aktywności, materiałów i sposobu wykonania zadania ▪ stosowanie pytań otwartych: „Co możemy zrobić?”, „Jak można zrobić to inaczej?” ▪ prowadzenie prostych eksperymentów i doświadczeń
ROZWIJANIE ZDOLNOŚCI ROZPOZNAWANIA I ZASPOKAJANIA WŁASNYCH POTRZEB FIZYCZNYCH, EMOCJONALNYCH, PSYCHICZNYCH		
2) Odkrywa swoje zainteresowania i nazywa swoje mocne strony.	▪ wskazuje, co lubi robić i co sprawia mu przyjemność ▪ bierze udział w aktywnościach, które lubi wykonywać ▪ określa swoje mocne strony, co dobrze mu wychodzi (np. ładnie śpiewam, ładnie maluję/rysuję, dobrze buduje z klocków). ▪ rozpoznaje i nazywa swoje zainteresowania, zdolności np. interesuje mnie muzyka, mam talent muzyczny; interesuje mnie taniec/doskonale tańczę; interesują mnie samochody/świetnie składam modele samochodów	▪ swobodne zabawy ▪ rozmowy kierowane: „Co lubię robić?”, „Co sprawia mi radość?”, „Co mnie interesuje?” ▪ zabawy i ćwiczenia „Moje ulubione zajęcia”, „To lubię”, „Moje zainteresowania” ▪ zachęcanie do podejmowania nowych i różnorodnych aktywności ▪ umożliwianie rozwijania indywidualnych zainteresowań w codziennej działalności dziecka ▪ stwarzanie okazji do prezentowania swoich zainteresowań innym dzieciom: organizowanie wystaw prac, prezentacji, pokazów i występów dzieci ▪ rozmowy na tematy: „Co potrafię?”, „Co dobrze mi wychodzi?”, „Z czego jestem zadowolony?” ▪ zabawy rozwijające pozytywną wiedzę dziecka o sobie ▪ tworzenie „Albumu moich zainteresowań” lub „Książeczki moich mocnych stron” ▪ zachęcanie do wskazywania własnych osiągnięć i postępów ▪ korzystanie ze stref rozwijających zainteresowania dziecka (strefa czytania, budowania i konstruowania, działań artystycznych, odkrywania świata nauki i przyrody) ▪ obserwowanie preferencji dziecka podczas zabaw swobodnych i zajęć zorganizowanych

3) Układa i uzasadnia swój plan działania prowadzący do zakładanego rezultatu.	▪ określa cel swojego działania, np. „chcę zbudować wieżę”, „chcę namalować obrazek” ▪ wykonuje proste, pojedyncze czynności prowadzące do osiągnięcia określonego celu, w miarę potrzeb korzysta ze wskazówek nauczyciela ▪ rozpoznaje, od czego należy rozpocząć zadanie ▪ odtwarza kolejność czynności na podstawie pokazu, ilustracji lub instrukcji słownej ▪ dobiera potrzebne materiały, przedmioty i narzędzia do planowanego działania ▪ sprawdza w trakcie działania, czy realizuje kolejne etapy planu ▪ podejmuje próby modyfikacji planu w razie wystąpienia błędu ▪ samodzielnie tworzy i uzasadnia plan działania, prowadzący do określonego rezultatu	▪ wykonywanie zadań według instrukcji słownej, obrazkowej i symbolicznej ▪ układanie historyjek obrazkowych przedstawiających kolejność działań ▪ porządkowanie ilustracji według następstwa: „najpierw – potem – na końcu” ▪ zabawy sekwencyjne wymagające wykonywania czynności w określonej kolejności ▪ planowanie prostych czynności samoobsługowych i porządkowych ▪ zabawy konstrukcyjne – planowanie budowli, dobieranie materiałów i kolejności działania ▪ prace plastyczne i techniczne wykonywane etapami ▪ przygotowywanie prostych potraw według obrazkowego przepisu ▪ doświadczenia i eksperymenty prowadzone według kolejnych etapów ▪ zabawy tematyczne wymagające ustalania ról, materiałów i przebiegu zabawy ▪ tworzenie prostych planów obrazkowych „Co chcę zrobić?” ▪ rozmowy kierowane: „Co chcesz zrobić?”, „Czego będziesz potrzebować?”, „Od czego zaczniesz?”, „Co zrobisz później?” ▪ zachęcanie do przewidywania efektu przed rozpoczęciem działania ▪ plany aktywności i dnia dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi
4) Przewiduje i nazywa konsekwencje swoich decyzji i działań.	▪ z pomocą dorosłego wskazuje skutki swoich wyborów i zachowań ▪ nazywa skutek swojego działania, np. „przewróciłem kubek – woda się rozlała” ▪ rozpoznaje i nazywa proste związki przyczynowo -skutkowe ▪ przewiduje proste konsekwencje swoich działań, decyzji	▪ rozmowy kierowane dotyczące skutków zachowań i podejmowanych decyzji ▪ historyjki obrazkowe przedstawiające związki przyczynowo - skutkowe ▪ układanie ilustracji w ciągi: przyczyna – działanie – skutek

	▪ rozróżnia pozytywne i negatywne skutki swoich decyzji i działań ▪ podejmuje próbę zmiany sposobu działania, gdy dostrzega jego niekorzystne skutki ▪ wyciąga proste wnioski z własnych doświadczeń	▪ kończenie opowiadań i historyjek poprzez przewidywanie możliwego zakończenia ▪ zabawy dydaktyczne ▪ scenki z elementami dramy ▪ zadawanie pytań: „Co się stanie, jeśli…?”, „Co może wydarzyć się potem?”, „Jaki będzie skutek?” ▪ ćwiczenia w nazywaniu konsekwencji własnych działań: „Zrobiłem…, dlatego…” ▪ stwarzanie bezpiecznych sytuacji umożliwiających dziecku doświadczanie naturalnych konsekwencji własnych decyzji
ROZWIJANIE SAMODZIELNOŚCI I WYTRWAŁOŚCI, AUTOREFLEKSJI I WYCIĄGANIA WNIOSKÓW		
5) Organizuje i porządkuje miejsce swojej aktywności.	▪ odkłada używane przedmioty, zabawki na wyznaczone miejsce po zakończeniu aktywności ▪ z pomocą dorosłego przygotowuje miejsce potrzebne do wykonania zadania ▪ odkłada ubrania i buty na wyznaczone miejsce w szatni ▪ wybiera i przynosi materiały oraz przybory potrzebne do planowanej aktywności (np. zabawy, pracy plastycznej, konstrukcyjnej) ▪ rozmieszcza potrzebne przedmioty w sposób ułatwiający wykonanie zadania ▪ dba o ład i porządek podczas wykonywania zadania ▪ ogranicza liczbę zbędnych przedmiotów w miejscu swojej aktywności ▪ segreguje i klasyfikuje materiały według ich przeznaczenia ▪ właściwie korzysta z dostępnych materiałów, przyborów i narzędzi ▪ dba o powierzone materiały, zabawki i wyposażenie ▪ respektuje przestrzeń pracy i zabawy innych dzieci ▪ organizuje miejsce tak, aby było bezpieczne dla siebie i innych	▪ instrukcje obrazkowe ▪ stosowanie sygnałów informujących o czasie kończenia aktywności i rozpoczęciu porządkowania ▪ zabawy porządkowe i klasyfikacyjne: segregowanie, dobieranie, grupowanie i układanie przedmiotów ▪ ćwiczenie respektowania przestrzeni pracy i zabawy innych dzieci ▪ wspólne ustalanie zasad „Dbamy o naszą salę” ▪ powierzanie dzieciom dyżurów i prostych obowiązków porządkowych ▪ stopniowe ograniczanie pomocy nauczyciela – od wspólnego przygotowania i sprzątania do samodzielnego organizowania i porządkowania miejsca aktywności przez dziecko

6) Dąży do ukończenia zadania mimo trudności, wykazując wytrwałość, zaangażowanie i otwartość na informację zwrotną i wskazówki innych.	▪ podejmuje próby ukończenia zadania, korzystając z pomocy dorosłego ▪ kończy zadania mimo napotykanych trudności ▪ prosi o pomoc, gdy jej potrzebuje ▪ jest otwarte na wskazówki nauczyciela i innych dzieci ▪ koryguje swoje działanie i ponawia próbę ▪ radzi sobie z emocjami pojawiającymi się w sytuacji trudności ▪ wykazuje wytrwałość i zaangażowanie w wykonywanie zadania	▪ zabawy konstrukcyjne**,** logiczne**,** manipulacyjne ▪ zadania problemowe ▪ układanki, puzzle ▪ labirynty ▪ stawianie pytań: „Co możesz zrobić inaczej?”, „Czego jeszcze możesz spróbować?” ▪ modelowanie przez nauczyciela sposobów radzenia sobie z trudnością ▪ dostrzeganie i wzmacnianie wysiłku, wytrwałości, zaangażowania i postępu dziecka ▪ omawianie po zakończeniu zadania: „Co było trudne?”, „Co ci pomogło?”, „Jak sobie poradziłeś?” ▪ stopniowe ograniczanie pomocy dorosłego i zwiększanie samodzielności dziecka
7) Wyraża satysfakcję z zadania wykonanego samodzielnie lub w grupie, docenia swój wysiłek.	▪ cieszy się z efektów własnego działania i ze wspólnych osiągnięć z pracy w grupie ▪ dostrzega, że udało mu się wykonać zadanie ▪ nazywa, co wykonał poprawnie ▪ dostrzega znaczenie wysiłku w osiąganiu celu ▪ stosuje zasady współpracy ▪ pozytywnie reaguje na pochwałę	▪ historyjki obrazkowe ▪ projekt ▪ organizowanie wystaw, pokazów i prezentacji prac dzieci ▪ zabawa „Jestem z siebie zadowolony, ponieważ…” ▪ wykonywanie zadań indywidualnie i w grupie ▪ zachęcanie do samooceny własnej aktywności ▪ stosowanie informacji zwrotnej odnoszącej się do wysiłku i postępu – pozytywne wzmocnienia
8)Wykazuje postawę akceptacji tego, że popełnianie błędów jest czymś naturalnym w procesie uczenia się i stanowi okazję do zdobywania nowych umiejętności.	▪ podejmuje ponowną próbę po niepowodzeniu z pomocą nauczyciela ▪ akceptuje błędy jako naturalną część uczenia się ▪ wykorzystuje błędy do doskonalenia własnych umiejętności	▪ historyjki obrazkowe, gry, opowiadania ▪ zadania - metoda prób i błędów ▪ zadania problemowe z kilkoma poprawnymi rozwiązaniami ▪ tworzenie atmosfery bezpiecznego popełniania błędów ▪ modelowanie przez nauczyciela pozytywnej reakcji dzieci na błąd ▪ pytania: „Czy możemy spróbować inaczej?” ▪ omawianie błędów bez oceniania dziecka

		▪ wzmacnianie wysiłku, strategii i postępu zamiast wyłącznie poprawnego rezultatu
ROZWIJANIE UMIEJĘTNOSCI ROZPOZNAWANIA, NAZYWANIA I WYRAŻANIA EMOCJI		
9) Rozpoznaje i nazywa swoje emocje związane z różnymi sytuacjami, aktualnymi i z przeszłości.	▪ rozpoznaje podstawowe emocje: radość, smutek, złość, strach ▪ nazywa aktualnie przeżywaną emocję ▪ rozpoznaje sygnały emocji w swoim ciele ▪ łączy emocję z wydarzeniem, które ją wywołało ▪ mówi, dlaczego jest radosne, smutne, złe lub przestraszone ▪ opowiada o emocjach związanych z wcześniejszym wydarzeniem ▪ poszerza słownik emocji, np. zdziwienie, wstyd, duma, rozczarowanie ▪ dostrzega zmianę swoich emocji w czasie ▪ rozpoznaje, że w jednej sytuacji może doświadczać różnych emocji ▪ komunikuje swoje emocje w społecznie akceptowany sposób	▪ codzienne rozmowy o samopoczuciu ▪ karty i ilustracje emocji ▪ „termometr emocji" i proste skale emocjonalne ▪ zabawy mimiczne „Pokaż emocję" ▪ zabawy „Jak się teraz czuję?" ▪ historyjki obrazkowe i opowiadania o emocjach ▪ rozmowy o emocjach bohaterów literackich ▪ ćwiczenia „Gdzie w ciele czuję emocję?" ▪ rysowanie i przedstawianie emocji ruchem, gestem, kolorem ▪ rozmowy o minionych wydarzeniach: „Jak wtedy się czułeś?"
10) Odróżnia potrzeby od pragnień (zachcianki), nazywa swoje potrzeby i proponuje sposób ich zaspokajania, wyraża sprzeciw w sytuacjach niepewności, zagrożenia, braku komfortu.	▪ rozpoznaje podstawowe potrzeby ▪ komunikuje, czego potrzebuje ▪ odróżnia prostą potrzebę od zachcianki ▪ nazywa własne potrzeby fizyczne i emocjonalne ▪ proponuje bezpieczny sposób zaspokojenia potrzeby ▪ rozumie, że nie każde pragnienie może zostać spełnione natychmiast ▪ odracza zaspokojenie niektórych pragnień ▪ rozpoznaje sytuacje powodujące dyskomfort lub niepewność ▪ komunikuje brak zgody ▪ używa komunikatów „nie", „stop", „nie chcę", „nie podoba mi się" ▪ rozpoznaje sytuacje mogące zagrażać bezpieczeństwu ▪ oddala się od sytuacji budzącej niepokój i szuka pomocy zwracając się do zaufanej osoby dorosłej	▪ zabawa „Potrzeba czy zachcianka?" ▪ sortowanie obrazków przedstawiających potrzeby i pragnienia ▪ historyjki obrazkowe dotyczące codziennych potrzeb ▪ ćwiczenie nazywania potrzeb: „Potrzebuję…", „Chciałbym…" ▪ scenki sytuacyjne dotyczące sposobów zaspokajania potrzeb ▪ ćwiczenie odraczania gratyfikacji w naturalnych sytuacjach ▪ rozmowy o granicach własnych i innych osób ▪ scenki „Co zrobię, gdy czuję się niepewnie?" ▪ ćwiczenie komunikatów „nie", „stop", „nie chcę", „potrzebuję pomocy" ▪ zabawy uczące rozpoznawania sytuacji bezpiecznych i niebezpiecznych

		▪ wskazywanie osób, do których można zwrócić się o pomoc ▪ modelowanie przez nauczyciela respektowania granic i sprzeciwu dziecka
11) Ma przekonanie, że nauczyciel lub inne dzieci mogą stanowić wsparcie w trudnych sytuacjach, w razie potrzeby prosi o pomoc.	▪ rozpoznaje nauczyciela jako osobę, do której może zwrócić się o pomoc ▪ sygnalizuje trudność lub potrzebę wsparcia ▪ zwraca się do nauczyciela, gdy nie potrafi samodzielnie poradzić sobie z zadaniem lub sytuacją ▪ komunikuje potrzebę pomocy słowami, gestem lub w inny dostępny sposób ▪ stosuje komunikaty: „Pomóż mi”, „Nie potrafię”, „Potrzebuję pomocy” ▪ rozpoznaje sytuacje, w których może poprosić o pomoc inne dziecko ▪ przyjmuje pomoc nauczyciela lub rówieśnika ▪ wskazuje osoby, do których może zwrócić się w trudnej sytuacji ▪ rozróżnia sytuacje, z którymi może poradzić sobie samodzielnie, od wymagających wsparcia ▪ prosi o pomoc w sytuacji niepewności, zagrożenia lub silnych emocji ▪ korzysta ze wsparcia innych, jednocześnie podejmując własne działanie	▪ zabawy swobodne, kooperacyjne, integracyjne ▪ budowanie bezpiecznej i opartej na zaufaniu relacji nauczyciel - dziecko ▪ codzienne modelowanie proszenia o pomoc i jej przyjmowania ▪ zadania wykonywane w małych grupach ▪ scenki „Kiedy i kogo mogę poprosić o pomoc?” ▪ historyjki obrazkowe dotyczące trudnych sytuacji i poszukiwania wsparcia ▪ ćwiczenie komunikatów „Pomóż mi”, „Potrzebuję pomocy”, „Nie wiem, co zrobić” ▪ zachęcanie do wzajemnej pomocy bez wyręczania ▪ wzmacnianie samodzielnego zgłaszania potrzeby wsparcia ▪ respektowanie komunikatów dziecka o potrzebie pomocy
12) Stosuje znane mu sposoby radzenia sobie ze stresem.	▪ rozpoznaje podstawowe oznaki napięcia i zdenerwowania ▪ zauważa zmiany w swoim ciele związane ze stresem, np. napięcie, szybszy oddech, potrzebę ruchu lub wycofania ▪ nazywa swoje samopoczucie: „boję się”, „denerwuję się”, „martwię się” ▪ rozpoznaje sytuacje, które wywołują u niego napięcie lub niepokój ▪ sygnalizuje potrzebę przerwy, odpoczynku lub wyciszenia ▪ korzysta z pomocy i obecności zaufanej osoby ▪ stosuje poznane ćwiczenia oddechowe	▪ ćwiczenia oddechowe, np. „dmuchanie baniek”, „wąchanie kwiatka”, spokojny wydłużony wydech ▪ bajki ▪ opowiadania ▪ ćwiczenia relaksacyjne i rozluźniające ▪ zabawy ruchowe pomagające rozładować napięcie ▪ zabawy sensoryczne i manipulacyjne służące wyciszeniu ▪ korzystanie z kącika ciszy w strefie wypoczynku ▪ stosowanie kart emocji i prostych skal samopoczucia

	▪ korzysta z ruchu jako sposobu zmniejszenia napięcia ▪ wybiera spokojne i bezpieczne miejsce do wyciszenia – kącik relaksacji ▪ korzysta ze znanych sposobów relaksacji i uspokojenia ▪ wybiera sposób radzenia sobie odpowiedni do własnych potrzeb ▪ powraca do aktywności po odzyskaniu spokoju ▪ wskazuje, co pomaga mu w sytuacji napięcia lub stresu	▪ rozmowy „Co pomaga mi się uspokoić?” ▪ nazywanie sygnałów płynących z ciała ▪ bajki i opowiadania dotyczące radzenia sobie z trudnymi emocjami ▪ scenki „Co mogę zrobić, kiedy się denerwuję?” ▪ ćwiczenie proszenia o przerwę lub pomoc ▪ słuchanie spokojnej muzyki i wykonywanie prostych ćwiczeń uważności ▪ modelowanie przez nauczyciela bezpiecznych sposobów regulowania napięcia ▪ tworzenie indywidualnego „zestawu sposobów na spokój” ▪ umożliwianie dziecku wyboru poznanej strategii odpowiedniej do jego aktualnych potrzeb

OBSZAR JĘZYKOWY: komunikowanie się ze światem.

Treści podstawy programowej	**Przewidywane osiągniecia dziecka**	**Procedury osiągania celów**
ROZWIJANIE ZDOLNOŚCI SKUTECZNEGO KOMUNIKOWANIA I POROZUMIEWANIA SIĘ		
1) Uczestniczy w rozmowie, aktywnie słuchając innych osób i wypowiadając się w sposób zrozumiały, przedstawia i próbuje uzasadnić swoją opinię.	▪ nawiązuje kontakt z rozmówcą ▪ słucha krótkich wypowiedzi innych osób ▪ odpowiada na proste pytania ▪ wypowiada się na temat bliski własnemu doświadczeniu ▪ czeka na swoją kolej podczas rozmowy ▪ nie przerywa wypowiedzi innych osób ▪ zadaje pytania związane z tematem rozmowy ▪ podtrzymuje rozmowę poprzez pytania i odpowiedzi ▪ opisuje obrazek ▪ wypowiada się w sposób zrozumiały dla rozmówcy ▪ przedstawia własne zdanie ▪ dostrzega, że inni mogą mieć odmienne zdanie ▪ podejmuje próbę uzasadnienia swojej opinii, np. „Myślę tak, ponieważ…”	▪ codzienne rozmowy indywidualne i grupowe ▪ rozmowy kierowane i swobodne ▪ zabawy „Pytanie - odpowiedź” ▪ zabawy tematyczne i odgrywanie ról ▪ opowiadanie o własnych przeżyciach i doświadczeniach ▪ omawianie ilustracji i historyjek obrazkowych ▪ zadawanie pytań otwartych ▪ dyskusje nad prostymi sytuacjami problemowymi ▪ ćwiczenie komunikatów „Uważam, że…, ponieważ…” ▪ modelowanie przez nauczyciela zasad aktywnego słuchania

2) W wypowiedziach posługuje się zdaniami, zwraca uwagę na poprawność gramatyczną i artykulacyjną lub, w razie potrzeby, używa komunikacji wspomagającej i alternatywnej.	▪ nazywa osoby, przedmioty, czynności i zjawiska ▪ buduje proste wypowiedzi ▪ posługuje się prostymi zdaniami ▪ stopniowo rozwija zdania i wzbogaca wypowiedzi, stosuje coraz bogatsze słownictwo ▪ podejmuje próby poprawnego stosowania form gramatycznych ▪ wypowiada słowa i zdania coraz wyraźniej ▪ dostosowuje sposób wypowiedzi do sytuacji ▪ buduje dłuższe, logicznie powiązane wypowiedzi ▪ podejmuje próbę samodzielnego poprawienia swojej wypowiedzi ▪ w razie potrzeby komunikuje się za pomocą gestów, symboli, obrazów, znaków lub innych dostępnych form AAC ▪ wykorzystuje dostępny sposób komunikacji do wyrażania potrzeb, opinii i przeżyć	▪ ćwiczenia oddechowe, fonacyjne, słuchowe i artykulacyjne ▪ zabawy dźwiękonaśladowcze ▪ zabawy słowne i językowe ▪ nazywanie przedmiotów, czynności i cech ▪ opisywanie ilustracji i sytuacji ▪ kończenie rozpoczętych zdań ▪ rozwijanie prostych zdań ▪ układanie zdań do obrazka, opowiadania i historyjki obrazkowej ▪ rymowanki, wyliczanki i wierszyki ▪ modelowanie prawidłowych form językowych przez nauczyciela ▪ zapewnianie dzieciom potrzebującym wsparcia dostępu do odpowiednio dobranej AAC ▪ wykorzystywanie symboli, gestów, tablic i książek komunikacyjnych zgodnie z indywidualnymi potrzebami
3) Słucha wypowiedzi innych osób oraz tekstów czytanych, takich jak opowiadania, wiersze, baśnie, legendy, mówi o swoich ulubionych książkach.	▪ skupia uwagę na krótkiej wypowiedzi ▪ słucha prostych opowiadań i wierszy ▪ reaguje na treść słuchanego tekstu ▪ odpowiada na proste pytania dotyczące treści ▪ wskazuje bohaterów i podstawowe wydarzenia ▪ odtwarza wybrane fragmenty lub kolejność wydarzeń ▪ słucha coraz dłuższych opowiadań, baśni i legend ▪ opowiada własnymi słowami o wysłuchanym tekście ▪ przewiduje dalszy ciąg wydarzeń ▪ wyraża emocje i opinie dotyczące bohaterów oraz wydarzeń ▪ wybiera książki zgodnie ze swoimi zainteresowaniami ▪ wskazuje ulubioną książkę lub bohatera ▪ opowiada, co podoba mu się w wybranej książce ▪ uzasadnia w prosty sposób swoje preferencje czytelnicze	▪ codzienne głośne czytanie dzieciom ▪ słuchanie opowiadań, wierszy, baśni i legend ▪ oglądanie i wspólne omawianie książek ▪ rozmowy na temat przeczytanego tekstu ▪ pytania dotyczące bohaterów, wydarzeń i emocji ▪ przewidywanie zakończenia opowiadania ▪ odtwarzanie kolejności wydarzeń za pomocą ilustracji ▪ inscenizacje i zabawy teatralne na podstawie literatury ▪ recytowanie wierszy i krótkich tekstów ▪ tworzenie kącika książki w strefie czytania ▪ samodzielny wybór książek przez dzieci ▪ prezentowanie grupie ulubionej książki ▪ wizyty w bibliotece i spotkania czytelnicze

4) Rozpoznaje możliwe źródła informacji, korzysta z zachęt do samodzielnego poszukiwania odpowiedzi na nurtujące je pytania.	▪ zadaje pytania dotyczące interesujących go zjawisk ▪ zwraca się z pytaniami do nauczyciela i innych osób ▪ poszukuje odpowiedzi poprzez własną obserwację ▪ dostrzega, że odpowiedzi można szukać w różnych miejscach ▪ rozpoznaje książkę, album, encyklopedię, mapę, ilustrację, stronę internetową jako możliwe źródło informacji ▪ korzysta z informacji przekazywanych przez osoby posiadające wiedzę na dany temat w czasie spotkań ▪ najpierw z pomocą dorosłego, a stopniowo samodzielnie korzysta z odpowiednio dobranych źródeł cyfrowych ▪ porównuje informacje z różnych źródeł	▪ tworzenie sytuacji zachęcających dzieci do zadawania pytań ▪ stosowanie pytań problemowych „Jak możemy się tego dowiedzieć?” ▪ korzystanie z książek, albumów, atlasów, encyklopedii i map ▪ tworzenie kącików tematycznych i badawczych ▪ prowadzenie obserwacji przyrodniczych ▪ doświadczenia i proste eksperymenty ▪ wycieczki edukacyjne i spotkania z ekspertami ▪ wizyty w bibliotece, muzeum i innych instytucjach
5) Obdarza uwagą dzieci i dorosłych, aby rozumieć to, co mówią i czego oczekują, dopytuje, gdy nie jest czegoś pewne.	▪ skupia uwagę na osobie mówiącej ▪ słucha krótkich komunikatów i poleceń ▪ reaguje adekwatnie na usłyszany komunikat ▪ wykonuje polecenia jedno -, a następnie wieloetapowe ▪ czeka na swoją kolej podczas rozmowy ▪ podejmuje próbę zrozumienia intencji rozmówcy ▪ sygnalizuje, że czegoś nie rozumie ▪ prosi o powtórzenie lub wyjaśnienie informacji ▪ zadaje pytania uzupełniające ▪ upewnia się, czy prawidłowo zrozumiało polecenie lub wypowiedź	▪ rozmowy indywidualne i grupowe ▪ zabawy rozwijające aktywne słuchanie ▪ zabawy „Głuchy telefon”, „Posłuchaj i wykonaj” ▪ wykonywanie poleceń o rosnącym stopniu złożoności ▪ słuchanie opowiadań i historyjek ▪ ćwiczenie pytań: „Co to znaczy?”, „Czy możesz powtórzyć?”, „Czy dobrze rozumiem?” ▪ zabawy w parach wymagające przekazywania informacji ▪ scenki i zabawy tematyczne ▪ modelowanie przez nauczyciela aktywnego słuchania i dopytywania

ROZWIJANIE UMIEJĘTNOŚCI ANALIZOWANIA I PRZETWARZANIA INFORMACJI		
6) Analizuje zdobyte informacje i dostrzega te, które są dla niego niewiarygodne lub się wykluczają.	▪ rozpoznaje informacje zgodne i niezgodne z oczywistymi faktami ▪ zauważa niepasujące elementy w prostych wypowiedziach i ilustracjach ▪ dostrzega sprzeczności w prostych komunikatach ▪ wskazuje informacje, które „nie pasują" do pozostałych ▪ rozróżnia w prostych sytuacjach prawdę, zmyślenie i fantazję ▪ porównuje dwie informacje dotyczące tego samego zagadnienia ▪ zauważa, że różne źródła mogą podawać odmienne informacje ▪ sygnalizuje wątpliwość wobec informacji, która wydaje się nieprawdziwa ▪ próbuje uzasadnić, dlaczego nie wierzy danej informacji ▪ poszukuje potwierdzenia informacji u dorosłego lub w innym dostępnym źródle	▪ zabawy „Prawda czy nieprawda?" ▪ zabawy „Co tutaj nie pasuje?" ▪ wyszukiwanie błędów i absurdów na ilustracjach ▪ zagadki logiczne i łamigłówki ▪ historyjki zawierające celowo sprzeczne informacje ▪ porównywanie dwóch opisów tego samego wydarzenia ▪ rozmowy „Czy to jest możliwe? Dlaczego?" ▪ odróżnianie elementów realistycznych od fantastycznych w bajkach
7) Ocenia zgodność uzyskiwanych informacji z własnymi obserwacjami i doświadczeniami.	▪ opisuje własne obserwacje i doświadczenia ▪ przypomina sobie podobne sytuacje z własnego życia ▪ łączy nową informację z tym, co już wie ▪ porównuje usłyszaną informację z własną obserwacją ▪ wskazuje podobieństwa i różnice między informacją a własnym doświadczeniem ▪ sprawdza prostą informację poprzez obserwację lub działanie ▪ zauważa, gdy uzyskana informacja nie zgadza się z jego doświadczeniem ▪ formułuje proste wnioski na podstawie obserwacji ▪ uzasadnia swoje zdanie, odwołując się do własnych doświadczeń	▪ rozmowy „Co już o tym wiem?" ▪ odwoływanie się do codziennych doświadczeń dzieci ▪ obserwacje przyrodnicze i sytuacyjne ▪ doświadczenia i proste eksperymenty ▪ przewidywanie wyniku doświadczenia i jego sprawdzanie ▪ porównywanie przewidywań z rzeczywistym rezultatem ▪ spacery i wycieczki badawcze ▪ prowadzenie prostych kalendarzy obserwacji, np. pogody lub wzrostu roślin ▪ zadawanie pytań „Czy zauważyłeś to samo?", „Skąd to wiesz?", „Jak możemy to sprawdzić?" ▪ omawianie wniosków po wykonanym doświadczeniu

ROZWIJANIE UMIEJĘTNOŚCI FORMUŁOWANIA WŁASNEJ WYPOWIEDZI		
8) Odtwarza i przekształca treść bajek i opowieści, tworzy własne historie.	▪ odtwarza krótkie treści, np. fragment opowiadania lub wydarzenia ▪ rozpoznaje i nazywa bohaterów ▪ wskazuje najważniejsze wydarzenia ▪ odtwarza prostą kolejność wydarzeń ▪ opowiada poznaną treść własnymi słowami ▪ odtwarza treść na podstawie ilustracji, symboli, przedmiotów ▪ przewiduje dalszy ciąg lub zakończenie historii ▪ proponuje własne zakończenie bajki, baśni, opowieści ▪ wciela się w zabawie w postacie bohaterów bajek, baśni, opowieści, powtarza wypowiedziane przez nich sekwencje, odtwarza ich głosy, gesty, ruchy ▪ tworzy nowe przygody znanych bohaterów ▪ układa własne opowiadanie do ilustracji lub sekwencji obrazka ▪ przekształca treści bajki, baśni, opowieści, podając alternatywne wersje (np. wprowadzenie nowych bohaterów, zmiana akcji, miejsca) ▪ podejmuje próby tworzenia własnych historyjek, opowieści	▪ bajki, baśnie, opowieści ▪ historyjki obrazkowe i układanie wydarzeń w kolejności ▪ teatrzyk kukiełkowy, pacynkowy i ilustracyjny ▪ drama i odgrywanie ról ▪ kończenie rozpoczętych przez nauczyciela opowiadań ▪ zabawy „Co było dalej?”, „Inne zakończenie” (przekształcanie znanych bajek) ▪ tworzenie opowieści na podstawie obrazków, przedmiotów lub wylosowanych symboli ▪ wspólne tworzenie opowiadań grupowych
9) Dzieli się swoimi wyobrażeniami, skojarzeniami i pomysłami typu „co by było, gdyby”.	▪ wyraża proste skojarzenia związane z przedmiotem, obrazem, dźwiękiem lub sytuacją ▪ mówi, co sobie wyobraża ▪ odpowiada na proste pytania „Co by było, gdyby…?” ▪ podaje własne pomysły dotyczące przedstawionej sytuacji ▪ wymyśla nietypowe zastosowania przedmiotów ▪ przewiduje możliwe wydarzenia i ich zakończenia ▪ tworzy hipotetyczne rozwiązania sytuacji problemowych ▪ rozwija pomysły innych dzieci ▪ tworzy kreatywne, oryginalne wypowiedzi	▪ zabawy twórcze „Co by było, gdyby…?” ▪ pytania otwarte i problemowe ▪ zabawy „Do czego jeszcze może służyć…?” ▪ tworzenie skojarzeń do obrazków, słów, dźwięków i przedmiotów ▪ zabawy z elementami dramy i improwizacje ▪ prace plastyczne
10) Eksperymentuje z językiem, tworzy rymowanki i nowe słowa.	▪ naśladuje dźwięki, rytm i brzmienie słów ▪ bawi się głosem, sylabami i wyrazami ▪ rozpoznaje podobnie brzmiące słowa ▪ dobiera proste rymowanki	▪ ćwiczenia słuchowe i dźwiękonaśladowcze ▪ zabawy rytmiczno-słowne ▪ zabawy sylabami i głoskami ▪ rymowanki, wyliczanki i łamańce językowe

	▪ kończy znane rymowanki ▪ tworzy własne proste rymy ▪ przekształca znane słowa w zabawie językowej ▪ tworzy nowe słowa ▪ wyjaśnia znaczenie wymyślonych przez siebie słów ▪ układa krótkie rymowanki, wyliczanki i zabawne teksty	▪ zabawy „Znajdź rym” i „Dokończ rym” ▪ tworzenie nowych słów (np. tworzenie własnych nazw dla wymyślonych przedmiotów) ▪ układanie rymowanek ▪ zabawy językowe do muzyki i rytmu
11) Zapamiętuje i recytuje wierszyki oraz inne krótkie teksty.	▪ powtarza krótkie fragmenty tekstu, piosenek ▪ zapamiętuje krótkie rymowanki i wyliczanki ▪ odtwarza z pamięci krótkie wierszyki, piosenki, rymowanki ▪ zachowuje właściwą kolejność fragmentów tekstu ▪ stosuje odpowiednią intonację, tempo i natężenie głosu ▪ wzbogaca recytację gestem, mimiką i ruchem ▪ zapamiętuje stopniowo dłuższe teksty ▪ samodzielnie prezentuje zapamiętany tekst przed grupą	▪ rymowanki, wyliczanki i krótkie wierszyki ▪ wielokrotne słuchanie i powtarzanie tekstów ▪ recytacja zbiorowa, grupowa i indywidualna ▪ powtarzanie tekstu z rytmem, gestem i ruchem ▪ zabawy „Dokończ zdanie/wierszyk” ▪ ilustrowanie tekstu ruchem ▪ ćwiczenia pamięci słuchowej ▪ zabawy teatralne i inscenizacje ▪ prezentowanie wierszy podczas uroczystości ▪ konkursy recytatorskie dostosowane do możliwości dzieci
12) Opowiada treść obrazków i historyjek obrazkowych, mówi o swoich przeżyciach, obserwacjach, ważnych zdarzeniach.	▪ odpowiada na pytania dotyczące obrazka, fotografii, pamiątek ▪ opisuje prostymi zdaniami to, co widzi ▪ wskazuje najważniejsze elementy przedstawione na ilustracji ▪ ustala kolejność zdarzeń w prostej historyjce ▪ opowiada historyjkę według kolejności kilku obrazków (od 2 do 6) według wieku i możliwości ▪ opisuje własne obserwacje i doświadczenia (wycieczki, uroczystości) ▪ opowiada o wydarzeniach z życia codziennego ▪ zachowuje kolejność wydarzeń w swojej wypowiedzi ▪ określa osoby, miejsce, czas i przebieg wydarzenia ▪ mówi o emocjach związanych z przeżytym wydarzeniem ▪ tworzy coraz bardziej spójną i samodzielną wypowiedź na podstawie obrazków i historyjek obrazkowych	▪ opowiadanie na podstawie obrazka, fotografii, pamiątek, historyjek obrazkowych ▪ spontaniczne i kierowane wypowiedzi dzieci ▪ rozmowy „Co wydarzyło się dzisiaj?” ▪ opowiadanie o swoich doświadczeniach na podstawie udziału w wycieczkach, uroczystościach ▪ pytania pomocnicze: kto?, gdzie?, kiedy?, co zrobił?, co było potem? ▪ opowiadanie na podstawie fotografii i pamiątek ▪ tworzenie kroniki grupowej

PRZYGOTOWANIE DO NAUKI CZYTANIA		
13) Odczytuje znaczenie podstawowych symboli i znaków, tworzy własne symbole, aby wyrazić za ich pomocą określoną informację.	▪ rozpoznaje proste symbole występujące w najbliższym otoczeniu np. oznaczenia w szatni, sali, łazience, jadalni ▪ rozumie, że znak może przekazywać informację bez użycia słów ▪ dobiera symbol do określonej informacji ▪ rozpoznaje wybrane znaki związane z bezpieczeństwem ▪ odczytuje proste piktogramy i instrukcje obrazkowe ▪ wykorzystuje symbole do wykonywania prostych zadań ▪ dobiera symbol do określonej informacji ▪ tworzy własne proste znaki i piktogramy ▪ rozumie sens informacji podanych w formie oznaczeń i symboli, np. w przedszkolu, urzędzie, na ulicy, na przystanku autobusowym ▪ prawidłowo wyjaśnia znaczenie symboli np. nakaz, zakaz stosowane w przestrzeni publicznej ▪ wyjaśnia znaczenie stworzonego przez siebie symbolu ▪ wykorzystuje własne symbole do przekazywania informacji innym osobom	▪ oznaczanie przestrzeni przedszkola symbolami i piktogramami ▪ zabawy w rozpoznawanie znaków i ich znaczenia ▪ spacery obserwacyjne „Jakie znaki widzimy wokół nas?” (ulica, przystanek autobusowy, urząd) ▪ poznawanie wybranych znaków drogowych i informacyjnych ▪ gry w dopasowywanie znaku do jego znaczenia ▪ odczytywanie planów dnia i prostych instrukcji obrazkowych ▪ tworzenie kodeksu grupowego z wykorzystaniem symboli ▪ projektowanie własnych znaków i piktogramów ▪ zabawy „Przekaż wiadomość bez słów” ▪ tworzenie prostych map, planów aktywności ▪ stosowanie symboli z komunikacji alternatywnej dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi
14) Dokonuje analizy i syntezy głoskowej wybranych wyrazów, wypowiada prawidłowo głoski.	▪ uważnie słucha i rozpoznaje dźwięki mowy ▪ naśladuje dźwięki i prawidłowe wzorce wymowy ▪ dzieli proste wyrazy na sylaby ▪ rozpoznaje podobnie i różnie brzmiące wyrazy ▪ rozpoznaje głoskę na początku i końcu wyrazu ▪ wyodrębnia głoski w prostych wyrazach ▪ dokonuje analizy głoskowej wybranych wyrazów ▪ łączy usłyszane głoski w wyraz ▪ prawidłowo wypowiada głoski zgodnie ze swoimi możliwościami rozwojowymi ▪ usprawnia aparat mowy	▪ ćwiczenia słuchowe i artykulacyjne ▪ zabawy dźwiękonaśladowcze ▪ ćwiczenia oddechowe i fonacyjne ▪ zabawy rytmiczno-sylabowe ▪ dzielenie wyrazów na sylaby z klaskaniem ▪ zabawy „Co słyszysz na początku?” ▪ wyszukiwanie wyrazów rozpoczynających się określoną głoską ▪ składanie wyrazów z usłyszanych głosek ▪ rymowanki, wyliczanki i zabawy słowne ▪ modelowanie prawidłowej wymowy
PRZYGOTOWANIE DO NAUKI PISANIA		
15) Kreśli linie i kształty zawierające elementy graficzne obecne w	▪ wykonuje swobodne ruchy graficzne na dużej powierzchni ▪ kreśli linie pionowe, poziome i ukośne ▪ odwzorowuje proste wzory	▪ rysowanie na różnych powierzchniach: w piasku, kaszy, mące ▪ kreślenie wzorów w powietrzu

literach: łuki, pętelki, fale, owale, zygzaki.	▪ rysuje koła, łuki, fale i zygzaki ▪ kreśli owale i pętelki ▪ łączy elementy graficzne w proste wzory ▪ zachowuje kierunek kreślenia ▪ stopniowo zwiększa precyzję ruchów dłoni ▪ odtwarza bardziej złożone wzory literopodobne	▪ rysowanie na dużych arkuszach papieru ▪ malowanie pędzlem i palcami ▪ kalkowanie i odwzorowywanie wzorów ▪ szlaczki i ćwiczenia grafomotoryczne ▪ rysowanie po śladzie ▪ łączenie punktów ▪ lepienie, nawlekanie, wydzieranie, wycinanie i inne ćwiczenia sprawności dłoni
16) Podejmuje próby pisania liter, wyrazów i krótkich komunikatów w wybrany przez siebie sposób.	▪ interesuje się zapisem graficznym i pismem ▪ podejmuje próby „pisania" poprzez własne znaki i symbole ▪ rozpoznaje zapis swojego imienia ▪ odwzorowuje wybrane znaki i litery ▪ podejmuje próby zapisania swojego imienia ▪ zapisuje znane litery w dostępny sobie sposób ▪ podejmuje próby zapisywania prostych wyrazów ▪ tworzy podpisy do własnych prac ▪ zapisuje krótkie informacje i komunikaty zgodnie ze swoimi możliwościami	▪ swobodne zabawy w pisanie ▪ podpisywanie własnych prac ▪ odwzorowywanie imienia i prostych wyrazów ▪ układanie wyrazów z liter ruchomego alfabetu ▪ kreślenie liter różnymi technikami ▪ wspieranie spontanicznych prób pisania bez nadmiernego korygowania
ROZWIJANIE ZAINTERESOWAŃ CZYTANIEM		
17) Podejmuje próby samodzielnego czytania wyrazów. i krótkich tekstów, w tym uzupełnionych obrazkiem.	▪ interesuje się książkami i drukiem ▪ rozpoznaje wybrane litery ▪ łączy litery w pary - małe i duże ▪ wyszukuje litery w otoczeniu i je nazywa ▪ rozpoznaje swoje imię i wybrane napisy z otoczenia ▪ odróżnia pismo drukowane od pisma odręcznego ▪ łączy obrazek z odpowiadającym mu wyrazem ▪ podejmuje próby odczytywania prostych wyrazów ▪ odczytuje znane wyrazy w naturalnych sytuacjach np. szyldach ▪ korzysta z tekstów obrazkowo-wyrazowych, odczytuje rebusy ▪ podejmuje próby samodzielnego czytania prostych zdań ▪ odczytuje krótkie teksty odpowiednie do swoich możliwości	▪ swobodne zabawy z książką i tekstami obrazkowo-wyrazowymi ▪ zabawy z literami i wyrazami ▪ podpisywanie przedmiotów i miejsc w sali ▪ dopasowywanie podpisów do ilustracji ▪ czytanie globalne wybranych wyrazów ▪ wspólne czytanie z nauczycielem ▪ tworzenie własnych książeczek słowno-obrazkowych przez dzieci

PRZYGOTOWANIE DO POSŁUGIWANIA SIĘ JĘZYKIEM OBCYM		
18) Nazywa wybrane obiekty z najbliższego otoczenia w języku obcym nowożytnym.	▪ osłuchuje się z brzmieniem języka nowożytnego ▪ rozpoznaje znane słowa ▪ powtarza nazwy wybranych przedmiotów i osób ▪ przyporządkowuje obce słowo do przedmiotu lub ilustracji ▪ używa zwrotów grzecznościowych ▪ używa poznanych słów podczas zabawy ▪ samodzielnie nazywa wybrane elementy najbliższego otoczenia ▪ poszerza zasób słownictwa czynnego	▪ zabawy z kartami obrazkowymi i przedmiotami ▪ nazywanie elementów sali i codziennego otoczenia ▪ zabawy: „Pokaż i nazwij”, „Co to jest?” ▪ zabawy pamięciowe i obrazkowe ▪ piosenki i rymowanki językowe ▪ zabawy ruchowe połączone ze słownictwem ▪ wykorzystywanie języka obcego w codziennych sytuacjach ▪ wielokrotne powtarzanie słów w naturalnym kontekście
19) Reaguje na proste polecenia w języku obcym nowożytnym.	▪ reaguje ruchem na znane słowa i zwroty ▪ rozumie proste polecenia wspierane gestem ▪ wykonuje pojedyncze polecenia ▪ rozpoznaje polecenia bez dodatkowego gestu ▪ wykonuje proste sekwencje czynności ▪ uczestniczy w zabawach prowadzonych przez nauczyciela w języku obcym nowożytnym	▪ słuchanie piosenek, rymowanek, krótkich historyjek w języku obcym nowożytnym ▪ zabawy ruchowe i naśladowcze ▪ polecenia połączone z gestem i pokazem ▪ wykonywanie prostych instrukcji podczas codziennych czynności ▪ stopniowe ograniczanie podpowiedzi gestem
20) Uczestniczy w prostej sytuacji komunikacyjnej w języku obcym nowożytnym.	▪ reaguje na powitanie i pożegnanie ▪ używa poznanych zwrotów grzecznościowych ▪ odpowiada słowem lub prostym zwrotem na pytanie ▪ przedstawia się według poznanego wzoru ▪ komunikuje proste potrzeby i preferencje ▪ zadaje wyuczone, proste pytania ▪ uczestniczy w krótkiej wymianie zdań ▪ wykorzystuje poznane zwroty podczas zabawy	▪ codzienne rytuały powitania i pożegnania ▪ krótkie dialogi według wzoru ▪ zabawy w parach ▪ zabawy tematyczne ▪ odgrywanie prostych scenek ▪ zabawy z pacynką mówiącą w języku obcym ▪ wykorzystywanie poznanych zwrotów w naturalnych sytuacjach
21) Powtarza wierszyki i śpiewa piosenki w języku obcym nowożytnym.	▪ słucha piosenek, rymowanek i wierszyków ▪ powtarza pojedyncze słowa i zwroty ▪ naśladuje brzmienie i intonację języka ▪ powtarza krótkie fragmenty tekstu ▪ śpiewa wspólnie z grupą ▪ zapamiętuje krótkie rymowanki i piosenki	▪ piosenki ▪ powtarzanie tekstów metodą echa ▪ śpiew zbiorowy i indywidualny ▪ ilustrowanie tekstu gestem i ruchem ▪ zabawy rytmiczno-ruchowe ▪ wyliczanki w języku obcym

	▪ samodzielnie odtwarza poznane fragmenty	▪ zabawy paluszkowe z tekstem ▪ inscenizowanie treści piosenek ▪ utrwalanie poznanych tekstów podczas codziennych zabaw i rytuałów
PRZYGOTOWANIE DO POSŁUGIWANIA SIĘ JĘZYKIEM OBCYM MNIEJSZOŚCI NARODOWEJ		
Treść realizowana, gdy do przedszkola przyjdzie dziecko używające język mniejszości narodowej.	▪ angażowanie do udziału w zabawach ▪ wdrażanie do słuchania prostych opowiadań ▪ historyjki, wierszyki i piosenki ▪ uczenie rymowanek i prostych wierszyków ▪ stwarzanie okazji do reagowania na proste polecenia i powtarzania poznanych zwrotów ▪ uświadamianie przynależności do danej wspólnoty narodowej, etnicznej lub językowej ▪ zapoznanie z godłem wspólnoty narodowej, etnicznej lub językowej	▪ gry i zabawy językowe ▪ osłuchiwanie dzieci z brzmieniem języka mniejszości narodowej w naturalnych sytuacjach dnia przedszkolnego ▪ stosowanie prostych zwrotów, powitań, pożegnań, podziękowań i form grzecznościowych ▪ nazywanie w języku mniejszości osób, przedmiotów, czynności i zjawisk z najbliższego otoczenia dziecka ▪ wprowadzanie słownictwa tematycznego dotyczącego m.in. rodziny, przedszkola, domu, części ciała, ubrań, kolorów, zabawek, zwierząt, roślin, pogody i codziennych czynności ▪ prowadzenie prostych rozmów i dialogów związanych z codziennymi sytuacjami ▪ reagowanie przez dzieci na proste pytania, komunikaty i polecenia formułowane w języku mniejszości ▪ zabawy tematyczne i odgrywanie ról, np. dom, sklep, przedszkole, restauracja, lekarz, podróż ▪ zabawy ruchowe prowadzone z wykorzystaniem prostych poleceń w języku mniejszości ▪ nauka piosenek, rymowanek, wyliczanek, wierszyków i zabaw paluszkowych ▪ słuchanie opowiadań, bajek, legend i krótkich utworów literackich w języku mniejszości

OBSZAR MATEMATYCZNY: odkrywanie matematyki wokół siebie.

Treści podstawy programowej	Przewidywane osiągniecia dziecka	Procedury osiąganych celów
KSZTAŁTOWANIE ZDOLNOŚCI ROZUMOWANIA MATEMATYKI		
1) Opisuje sytuacje problemowe bliskie swojemu doświadczeniu, rozpoznaje ich przyczyny.	▪ dostrzega proste sytuacje problemowe w zabawie i codziennym życiu ▪ opisuje, co się wydarzyło ▪ wskazuje możliwe przyczyny problemu ▪ opisuje problem i wskazuje jego prostą przyczynę ▪ dostrzega związek między własnym działaniem, a jego skutkiem	▪ rozmowy kierowane „Co się wydarzyło i dlaczego?” ▪ analiza prostych sytuacji z życia dzieci ▪ zabawy przyczynowo-skutkowe ▪ historyjki obrazkowe i sytuacyjne ▪ opowiadania z problemem do rozwiązania
2) Poszukuje najlepszych rozwiązań problemu, w razie potrzeby radzi się innych, porównuje wyniki różnych działań, identyfikuje rozwiązania, które sprawdzają się najlepiej.	▪ próbuje samodzielnie rozwiązać problem ▪ proponuje różne sposoby działania ▪ pyta innych o radę ▪ sprawdza różne rozwiązania ▪ porównuje efekty różnych rozwiązań ▪ wybiera rozwiązanie, które sprawdza się najlepiej	▪ zabawy i ćwiczenia rozwijające twórcze myślenie ▪ zagadki i łamigłówki ▪ gry problemowe ▪ pytania: „Co możemy zrobić inaczej?”
3) Stosuje wybrane rozwiązanie i ocenia jego skuteczność.	▪ wybiera sposób rozwiązania problemu ▪ podejmuje działanie ▪ obserwuje podjęte działanie ▪ mówi, czy rozwiązanie zadziałało ▪ w razie potrzeby zmienia sposób działania i podejmuje kolejną próbę	▪ zadania problemowe ▪ eksperymentowanie i sprawdzanie pomysłów ▪ metoda prób i błędów ▪ rozmowy „Co zadziałało?” ▪ porównywanie efektów różnych działań ▪ samoocena wykonanego zadania
4) Charakteryzuje obiekty wokół siebie, porównuje je ze sobą pod względem wielkości i liczby.	▪ opisuje cechy przedmiotów ▪ wskazuje podobieństwa i różnice ▪ porównuje wielkość, długość, wysokość i liczbę ▪ określa: większy–mniejszy, więcej–mniej, tyle samo ▪ porządkuje przedmioty według wybranej cechy	▪ obserwowanie i opisywanie przedmiotów ▪ zabawy „Znajdź różnice” ▪ porównywanie: większy–mniejszy, więcej–mniej, tyle samo ▪ układanie przedmiotów według wielkości ▪ zabawy z materiałem przyrodniczym
5) Klasyfikuje obiekty według co najmniej dwóch cech jednocześnie.	▪ segreguje przedmioty ▪ łączy je w grupy według wspólnych cech ▪ wyjaśnia, dlaczego przedmioty należą do danej grupy	▪ segregowanie przedmiotów ▪ tworzenie zbiorów

	▪ klasyfikuje obiekt według koloru, kształtu, wielkości lub przeznaczenia ▪ uwzględnia dwie cechy jednocześnie ▪ klasyfikuje (grupuje, porównuje, segreguje, porządkuje)	▪ klasyfikowanie według koloru, kształtu, wielkości i przeznaczenia ▪ wyszukiwanie wspólnych cech ▪ gry typu „Co tutaj nie pasuje?” ▪ klasyfikowanie według dwóch cech jednocześnie
6) Liczy w możliwym dla siebie zakresie.	▪ wymienia liczebniki ▪ liczy przedmioty, osoby, dźwięki lub ruchy ▪ wskazuje kolejne elementy podczas liczenia ▪ przelicza przedmioty w naturalnym otoczeniu ▪ przelicza elementy zbiorów w różnych sytuacjach dnia codziennego ▪ ustala, ile jest elementów ▪ porównuje liczebność zbiorów ▪ liczy, szacuje na miarę swoich możliwości ▪ zna reguły obowiązujące podczas liczenia ▪ konstruuje działania arytmetyczne ustnie lub przy wykorzystaniu cyfr i znaków działań	▪ przeliczanie przedmiotów i liczmanów ▪ liczenie podczas codziennych czynności ▪ zabawy ruchowe z liczeniem ▪ wyliczanki i rymowanki matematyczne ▪ gry planszowe z kostką ▪ dobieranie liczby elementów do wskazanej wartości
7) Wyznacza wynik dodawania i odejmowania, pomagając sobie liczeniem na palcach lub na innych zbiorach zastępczych	▪ dokłada przedmioty i ustala, ile jest ich razem ▪ zabiera elementy i sprawdza, ile zostało ▪ dodaje i odejmuje na konkretach, liczy na palcach, wykorzystuje klocki, liczmany lub inne przedmioty ▪ rozwiązuje proste zadania z dodawaniem i odejmowaniem	▪ dokładanie i zabieranie konkretnych przedmiotów ▪ liczenie na palcach ▪ zabawy z liczmanami, klockami i patyczkami ▪ proste zadania tekstowe ▪ zabawy „Ile zostało?”, „Ile jest razem?” ▪ matematyczne gry planszowe
8) Waży i mierzy różne przedmioty, ustala wartość pomiaru, stosując własne i powszechnie przyjęte narzędzia i jednostki miar.	▪ porównuje długość, wysokość i ciężar przedmiotów ▪ wskazuje przedmiot dłuższy, krótszy, cięższy lub lżejszy ▪ mierzy krokami, klockami, sznurkiem, łokciem, itp. ▪ korzysta z linijki, miarki lub wagi ▪ konstruuje wagę przy pomocy dorosłego, waży przedmioty, różnicuje ich ciężar ▪ podaje i porównuje wyniki pomiarów	▪ mierzenie krokami, stopami, klockami i sznurkiem ▪ mierzenie linijką i miarką ▪ ważenie przedmiotów ▪ porównywanie: cięższy–lżejszy, dłuższy–krótszy ▪ zabawy badawcze i eksperymenty ▪ zapisywanie lub graficzne przedstawianie wyników pomiarów
9) Odczytuje zapis cyfrowy liczb, które obserwuje w najbliższym	▪ zauważa cyfry i liczby w otoczeniu oraz nazywa je ▪ rozpoznaje cyfry i eksperymentuje tworząc z nich liczby	▪ wyszukiwanie cyfr w sali i otoczeniu ▪ zabawy z kalendarzem ▪ odczytywanie numerów budynków i znaków

otoczeniu (np. w kalendarzu, na budynkach, na znakach drogowych, ceny w sklepach).	▪ odczytuje liczby na kalendarzu, zegarze, budynkach, znakach drogowych i cenach ▪ wyjaśnia, co oznaczają w danej sytuacji	▪ zabawa w sklep – odczytywanie cen ▪ dopasowywanie cyfry do liczby elementów ▪ gry i układanki z cyframi
10) Przedstawia wartości liczbowe na różne sposoby graficzne.	▪ rysuje określoną liczbę elementów ▪ przedstawia liczbę za pomocą kropek, kresek lub symboli ▪ dopasowuje liczbę elementów do cyfry ▪ tworzy własne sposoby przedstawiania liczby ▪ odczytuje proste przedstawienia graficzne	▪ zabawy z figurami geometrycznymi ▪ wyszukiwanie figur i brył w otoczeniu ▪ układanki geometryczne ▪ tworzenie obrazków z figur ▪ segregowanie figur według kształtu ▪ zabawy konstrukcyjne z klockami ▪ ćwiczenia w: liczeniu, dodawaniu i odejmowaniu, klasyfikowaniu, grupowaniu, porównywaniu, segregowaniu, porządkowaniu
11) Określa kierunki i relacje przestrzenne między obiektami.	▪ orientuje się w schemacie własnego ciała ▪ określa swoje położenie względem przedmiotów lub innych osób ▪ prawidłowo używa określeń: nad, pod, w środku, na zewnątrz, przy, za, przed, obok, pomiędzy ▪ określa kierunek ruchu: do przodu, do tyłu, w lewo, w prawo, w górę, w dół ▪ różnicuje stronę lewą i prawą ▪ wyznacza kierunki na kartce papieru	▪ ćwiczenia i zabawy pomagające orientować się w schemacie własnego ciała i w najbliższym otoczeniu
12) Posługuje się pojęciami dotyczącymi następstwa czasu (np. wczoraj, dzisiaj, jutro, rano, wieczorem), posługuje się nazwami pór roku, dni tygodnia i miesięcy.	▪ orientuje się w rytmicznej organizacji czasu ▪ rozróżnia dzień i noc ▪ określa czynności wykonywane rano i wieczorem ▪ dostrzega następstwa pór roku, dni tygodnia i miesięcy ▪ wymienia dni tygodnia i miesiące, pory roku ▪ orientuje się, co oznaczają określenia: wczoraj, jutro, pojutrze, przedwczoraj i używa ich ▪ układa wydarzenia we właściwej kolejności ▪ odnosi wydarzenia do czasu	▪ układanie kalendarza (pory roku, dni tygodnia, miesiące)

13) Rozpoznaje figury geometryczne płaskie: koło, trójkąt, kwadrat, prostokąt i niektóre bryły.	▪ rozpoznaje koło, trójkąt, kwadrat i prostokąt ▪ nazywa figury ▪ segreguje je według kształtu ▪ odwzorowuje i układa figury ▪ rozpoznaje wybrane bryły ▪ wyszukuje kształty figur i brył w przedmiotach znajdujących się w otoczeniu ▪ układa kompozycje z figur geometrycznych	▪ rozpoznawanie i nazywanie figur i brył ▪ ćwiczenia i zabawy z figurami geometrycznymi ▪ tworzenie mozaiki geometrycznej
14) Analizuje i tworzy szeregi oraz powtarzalne wzory, odnajduje symetrię w budowie obiektów przyrodniczych.	▪ układa przedmioty w określonej kolejności ▪ kontynuuje rozpoczęty rytm ▪ wskazuje brakujący element ▪ tworzy własne sekwencje i wzory ▪ odtwarza układ według wzoru ▪ zauważa symetrię ▪ wskazuje symetryczne elementy w roślinach, zwierzętach i przedmiotach	▪ układanie i kontynuowanie rytmów ▪ uzupełnianie brakujących elementów szeregu ▪ tworzenie własnych sekwencji ▪ układanki logiczne ▪ odwzorowywanie wzorów ▪ tworzenie kompozycji symetrycznych ▪ poszukiwanie symetrii w roślinach, zwierzętach i przedmiotach
15) Rozpoznaje monety i banknoty, wykonuje proste obliczenia.	▪ rozpoznaje monety i banknoty ▪ odróżnia wybrane nominały ▪ porównuje ich wartości ▪ wykorzystuje pieniądze podczas zabawy w sklep ▪ dobiera pieniądze do prostego zakupu ▪ oblicza koszt prostych zakupów ▪ wykonuje proste działania związane z płaceniem	▪ zabawa tematyczna - „Sklep” ▪ zabawa w bank, pocztę i restaurację ▪ rozpoznawanie i segregowanie monet i banknotów ▪ porównywanie wartości pieniędzy ▪ odczytywanie prostych cen ▪ dokonywanie zakupów w zabawie ▪ proste obliczenia związane z płaceniem

OBSZAR PRZYRODNICZY: odkrywanie przyrody i dbanie o nią.

Treści podstawy programowej	**Przewidywane osiągniecia dziecka**	**Procedury osiągania celów**
ROZWIJANIE WRAŻLIWOŚCI ESTETYCZNEJ NA PIĘKNO PRZYRODY I DBANIE O NIĄ		
1) Rozpoznaje i nazywa rośliny oraz zwierzęta, a także elementy przyrody	▪ obserwuje przyrodę w najbliższym otoczeniu ▪ rozpoznaje znane rośliny i zwierzęta ▪ nazywa wybrane gatunki	▪ spacery i wycieczki przyrodnicze ▪ bezpośrednie obserwacje roślin i zwierząt ▪ oglądanie okazów przyrodniczych ▪ albumy, atlasy i karty obrazkowe

nieożywionej z najbliższego otoczenia.	▪ rozpoznaje elementy przyrody nieożywionej, np. wodę, kamienie, piasek, glebę ▪ opisuje ich podstawowe cechy	▪ zabawy w rozpoznawanie i nazywanie gatunków ▪ tworzenie kącika przyrodniczego
2) Analizuje i bada elementy najbliższego otoczenia, wyciąga wnioski z obserwacji, opisuje zmiany zachodzące w otoczeniu i wymienia niektóre zależności występujące w przyrodzie (np. wzrost roślin, cykle dnia i nocy, pory roku) oraz zjawiska pogodowe.	▪ obserwuje elementy przyrody**,** porównuje ich cechy zauważa zachodzące zmiany ▪ obserwuje pogodę i zmiany pór roku ▪ dostrzega cykl dnia i nocy ▪ obserwuje wzrost roślin ▪ wskazuje proste zależności w przyrodzie ▪ formułuje wnioski z obserwacji	▪ systematyczne obserwacje przyrodnicze ▪ prowadzenie kalendarza pogody ▪ obserwowanie zmian pór roku ▪ hodowla i obserwacja wzrostu roślin ▪ proste doświadczenia przyrodnicze ▪ porównywanie i formułowanie wniosków z obserwacji ▪ korzystanie ze strefy odkrywania świata nauki i przyrody
3) Zadaje pytania o interesujące je zagadnienia, pyta o przyczyny i cele zaobserwowanych zjawisk i podejmowanych działań, formułuje przypuszczalne wyjaśnienia, sprawdza ich trafność.	▪ pyta „co to?” i „dlaczego?” ▪ interesuje się obserwowanymi zjawiskami ▪ poszukuje odpowiedzi z pomocą dorosłego ▪ przewiduje, co może się wydarzyć ▪ podaje własne wyjaśnienia ▪ sprawdza swoje przypuszczenia poprzez obserwację lub proste doświadczenie	▪ rozmowy kierowane ▪ pytania problemowe „Dlaczego?”, „Co się stanie, gdy…?” ▪ stawianie prostych hipotez ▪ eksperymenty i doświadczenia ▪ samodzielne poszukiwanie odpowiedzi w książkach, atlasach i innych źródłach
4) Dokumentuje zaobserwowane obiekty, zjawiska oraz procesy zachodzące w przyrodzie.	▪ opowiada o tym, co zaobserwowało ▪ przedstawia obserwacje na rysunku ▪ gromadzi okazy przyrodnicze ▪ wykonuje proste zapisy graficzne ▪ porównuje obserwacje dokonywane w różnym czasie ▪ tworzy proste kalendarze, albumy i dzienniczki obserwacji	▪ rysunki z obserwacji ▪ wykonywanie zdjęć obserwowanych obiektów ▪ kalendarze pogody i przyrody ▪ dzienniczki obserwacji ▪ tworzenie albumów i plakatów przyrodniczych

5) Wyraża troskę o rośliny i zwierzęta, objaśnia zasady odpowiedzialnej opieki nad zwierzętami domowymi.	▪ delikatnie obchodzi się z roślinami i zwierzętami ▪ podlewa rośliny, uczestniczy w ich pielęgnacji ▪ dostrzega podstawowe potrzeby zwierząt ▪ pomaga w opiece nad nimi ▪ wyjaśnia potrzebę karmienia, zapewnienia wody, bezpieczeństwa i właściwych warunków życia ▪ w sposób odpowiedzialny troszczy się o rośliny i zwierzęta domowe	▪ opowiadania ▪ historyjki obrazkowe ▪ pielęgnowanie roślin ▪ zakładanie własnych hodowli roślin w strefie odkrywania świata nauki i przyrody w przedszkolu ▪ obserwowanie potrzeb roślin i zwierząt ▪ dokarmianie ptaków w odpowiednich warunkach ▪ rozmowy o odpowiedzialnej opiece nad zwierzętami domowymi ▪ spotkania z opiekunami zwierząt lub specjalistami
6)Wskazuje na planie, mapie lub globusie znane mu miejsca.	▪ rozpoznaje znane miejsca na zdjęciach i ilustracjach ▪ odnajduje charakterystyczne miejsca na prostym planie ▪ rozumie, że mapa przedstawia określony teren ▪ wskazuje znane miejsca na mapie ▪ odnajduje Polskę na mapie lub globusie ▪ wykorzystuje prosty plan do orientacji w przestrzeni	▪ oglądanie map i globusa ▪ wskazywanie Polski i znanych miejsc ▪ tworzenie prostego planu sali, przedszkola lub drogi ▪ zabawy „Znajdź miejsce na mapie” ▪ wyznaczanie tras na prostym planie ▪ zabawy z kierunkami i orientacją przestrzenną
7) Opisuje Ziemię jako kulę, która razem z innymi planetami krąży wokół Słońca.	▪ obserwuje Słońce, Księżyc i niebo ▪ rozpoznaje Ziemię na ilustracji i globusie ▪ wie, że Ziemia ma kształt zbliżony do kuli ▪ rozpoznaje Słońce jako gwiazdę ▪ wie, że istnieją inne planety ▪ opisuje Ziemię jako planetę krążącą wokół Słońca	▪ obserwowanie nieba w dzień i wieczorem ▪ praca z globusem i modelem Układu Słonecznego ▪ oglądanie ilustracji, atlasów i filmów edukacyjnych ▪ zabawy tematyczne „Kosmos” ▪ wykonywanie modeli Ziemi i innych planet ▪ proste doświadczenia obrazujące ruch Ziemi i następstwo dnia i nocy
8) Korzysta z narzędzi ogrodniczych przy pielęgnacji roślin ozdobnych i użytkowych.	▪ uczestniczy w sadzeniu i podlewaniu roślin ▪ posługuje się prostymi narzędziami pod nadzorem dorosłego ▪ nabiera ziemię łopatką ▪ podlewa i pielęgnuje rośliny ▪ dobiera narzędzie do wykonywanej czynności ▪ bezpiecznie wykorzystuje podstawowe narzędzia ogrodnicze	▪ zakładanie ogródka przedszkolnego ▪ sadzenie i sianie roślin ▪ przesadzanie i podlewanie ▪ spulchnianie ziemi ▪ korzystanie z łopatki, grabek i konewki ▪ dobieranie narzędzi do wykonywanej pracy ▪ ćwiczenie zasad bezpiecznego korzystania z narzędzi

9) Opisuje zależności między wybranymi roślinami i zwierzętami.	▪ obserwuje rośliny i zwierzęta żyjące w tym samym środowisku ▪ dostrzega ich podstawowe potrzeby ▪ zauważa proste zależności, np. owady odwiedzające kwiaty ▪ rozpoznaje, czym żywią się wybrane zwierzęta ▪ opisuje proste zależności pokarmowe i środowiskowe	▪ obserwacje w naturalnym środowisku ▪ poznawanie prostych łańcuchów pokarmowych ▪ zabawy „Kto co je?” i „Kto gdzie mieszka?” ▪ historyjki przyrodnicze ▪ układanie ilustracji przedstawiających zależności ▪ obserwowanie owadów zapylających ▪ rozmowy o znaczeniu roślin i zwierząt dla siebie nawzajem
10) Rozpoznaje zwierzęta i rośliny z różnych ekosystemów oraz stref klimatycznych.	▪ rozpoznaje zwierzęta i rośliny z najbliższego otoczenia ▪ poznaje mieszkańców lasu, łąki, pola i zbiorników wodnych ▪ przyporządkowuje wybrane organizmy do środowiska życia ▪ poznaje zwierzęta i rośliny innych regionów świata ▪ łączy ich cechy z warunkami środowiska	▪ spacery i wycieczki do lasu, parku, na łąkę ▪ atlasy, albumy i mapy przyrodnicze ▪ dopasowywanie roślin i zwierząt do środowiska życia ▪ zabawy „Gdzie mieszkam?” ▪ tworzenie makiet różnych ekosystemów ▪ filmy i prezentacje edukacyjne ▪ projekty tematyczne: las, łąka, morze, pustynia, obszary polarne
11) Segreguje odpady, mając świadomość pozytywnych skutków dla przyrody i gospodarki.	▪ rozpoznaje podstawowe rodzaje odpadów ▪ wrzuca odpady do odpowiednich pojemników ▪ rozróżnia papier, szkło, tworzywa i bioodpady ▪ samodzielnie segreguje ▪ rozumie potrzebę ponownego wykorzystania surowców ▪ wskazuje korzyści segregowania dla środowiska	▪ praktyczna segregacja odpadów ▪ rozpoznawanie oznaczeń pojemników do segregacji odpadów „Do którego kosza?” ▪ tworzenie przedmiotów z materiałów wtórnych ▪ zajęcia dotyczące recyklingu
12) Stosuje zasady rozważnego korzystania z zasobów naturalnych.	▪ świadomie oszczędza zasoby naturalne (wodę, prąd) w codziennej rutynie w przedszkolu i domu (np. ogranicza zużycie zasobów, wyłącza niepotrzebne światło, używa wody do niezbędnych potrzeb) ▪ nie marnuje papieru i innych materiałów ▪ wykorzystuje ponownie wybrane przedmioty ▪ wyjaśnia, dlaczego należy oszczędzać zasoby: wodę, energię i surowce oraz dbać o środowisko ▪ rozróżnia odnawialne źródła od nieodnawialnych	▪ codzienne oszczędzanie wody i energii ▪ wyłączanie światła i zakręcanie wody ▪ ograniczanie zużycia papieru

	▪ angażuje się w różne inicjatywy służące oszczędzaniu naturalnych zasobów np. podlewanie kwiatów wodami opadowymi	
* **Piękno** - uwrażliwianie na piękno stworzonego świata - uczenie wyrażania wdzięczności Panu Bogu za Jego Opatrzność nad światem	* ▪ dostrzega piękno otaczającego świata ▪ dziękuje Panu Bogu za Jego opiekę (Opatrzność) nad światem ▪ na podstawie Biblii próbuje opowiedzieć, jak Pan Bóg stwarzał świat	* ▪ słuchanie Pisma Świętego ▪ pogadanka ▪ opowiadanie

OBSZAR TECHNICZNY: poznawanie techniki przez działanie.

Treści podstawy programowej	**Przewidywane osiągniecia dziecka**	**Procedury osiągania celów**
ROZWIJANIE ZAINTERESOWAŃ TECHNICZNYCH		
1) Ustala właściwości różnych materiałów.	▪ rozpoznaje i nazywa wybrane materiały, np. papier, drewno, metal, szkło, plastik, tkaninę, gumę ▪ poznaje materiały poprzez dotyk, wzrok, słuch i manipulowanie nimi ▪ określa podstawowe cechy materiałów, np. twardy–miękki, gładki–szorstki, lekki–ciężki, giętki–sztywny ▪ porównuje materiały pod względem ich właściwości ▪ grupuje materiały według wybranej cechy ▪ sprawdza, które materiały można zginać, składać, zgniatać, rozciągać, drzeć, ciąć lub formować ▪ rozpoznaje materiały przepuszczające i nieprzepuszczające wodę ▪ sprawdza, które materiały pływają, a które toną ▪ obserwuje zachowanie różnych materiałów podczas kontaktu z wodą ▪ określa, które materiały są bardziej lub mniej wytrzymałe ▪ rozpoznaje materiały przezroczyste i nieprzezroczyste ▪ dostrzega, że różne materiały mogą służyć do wykonywania różnych przedmiotów	▪ zabawy badawcze i sensoryczne z różnymi materiałami ▪ dotykanie, zgniatanie, zginanie, rozciąganie i porównywanie materiałów ▪ klasyfikowanie materiału według właściwości ▪ proste doświadczenia „Co pływa?”, „Co nasiąka?”, „Co można zgiąć?” ▪ dobieranie materiału do określonego zadania ▪ korzystanie ze strefy budowania i konstruowania

	▪ dobiera materiał odpowiedni do wykonania prostego zadania lub konstrukcji ▪ przewiduje, który materiał najlepiej sprawdzi się w określonym działaniu ▪ eksperymentuje z łączeniem różnych materiałów ▪ obserwuje zmiany właściwości materiału podczas działania, np. papier po zamoczeniu, plastelina po ogrzaniu w dłoniach ▪ formułuje proste wnioski na podstawie własnych obserwacji i doświadczeń, np. „papier nasiąka wodą”, „guma się rozciąga”, „drewno jest twarde”	
2) Wymienia etapy budowania obiektów powstających w najbliższym otoczeniu, rozróżnia materiały, z których powstają budynki.	▪ obserwuje budynki w najbliższym otoczeniu, rozpoznaje ich podstawowe elementy ▪ nazywa wybrane materiały, np. drewno, cegłę, beton, szkło ▪ obserwuje etapy powstawania budowli ▪ wskazuje materiały wykorzystywane do budowy różnych obiektów	▪ spacery i obserwacje budynków w najbliższym otoczeniu ▪ obserwowanie prac budowlanych z bezpiecznej odległości ▪ historyjki obrazkowe „Jak powstaje dom?” ▪ układanie kolejności etapów budowania ▪ rozpoznawanie cegły, drewna, betonu, szkła i metalu ▪ zabawy tematyczne „Na budowie”
3) Tworzy budowle płaskie i przestrzenne z wykorzystaniem różnorodnych materiałów konstrukcyjnych, w tym naturalnych i z odzysku, narzędzi i spoiw; analizuje efekty własnych działań, szuka możliwych ulepszeń.	▪ buduje proste konstrukcje z klocków ▪ łączy różne elementy ▪ tworzy według wzoru i własnego pomysły ▪ wykorzystuje karton, drewno, materiały naturalne i z odzysku ▪ stosuje proste narzędzia i sposoby łączenia ▪ ocenia stabilność konstrukcji ▪ poprawia i udoskonala własne budowle	▪ konstruowanie z klocków i elementów modułowych ▪ budowanie według wzoru, instrukcji i własnego projektu ▪ tworzenie makiet i modeli ▪ konstrukcje z kartonu, papieru, drewna i materiałów naturalnych ▪ wykorzystanie materiałów z odzysku ▪ łączenie elementów klejem, taśmą, sznurkiem itp. ▪ testowanie stabilności konstrukcji i jej ulepszanie ▪ aktywności w strefie budowania i konstruowania
4) Buduje maszyny proste – kołowrót, równię pochyłą –	▪ obserwuje działanie przedmiotów wykorzystujących ruch ▪ eksperymentuje z toczeniem, przesuwaniem i podnoszeniem ▪ sprawdza, jak nachylenie powierzchni wpływa na ruch	▪ eksperymenty z toczeniem, przesuwaniem i podnoszeniem przedmiotów ▪ budowanie równi pochyłej

i wyjaśnia ich zastosowanie w urządzeniach codziennego użytku.	▪ buduje prostą równię pochyłą i kołowrót ▪ obserwuje ich działanie ▪ wskazuje przykłady wykorzystania prostych mechanizmów w codziennym życiu	▪ zabawy z kołami, osiami i bloczkami ▪ konstruowanie prostego kołowrotu ▪ sprawdzanie wpływu nachylenia na ruch przedmiotów ▪ wyszukiwanie prostych mechanizmów w przedmiotach codziennego użytku ▪ aktywności w strefie budowania i konstruowania
5) Buduje obwody elektryczne z użyciem żarówki, brzęczyka i silnika.	▪poznaje bezpieczne zestawy edukacyjne ▪obserwuje działanie żarówki, brzęczyka i silniczka ▪łączy elementy według instrukcji ▪ buduje prosty obwód pod nadzorem dorosłego ▪sprawdza, kiedy żarówka świeci lub silnik działa ▪eksperymentuje z bezpiecznymi obwodami niskonapięciowymi	▪ bezpieczne zestawy edukacyjne do eksperymentowania ▪ obserwowanie działania żarówki, brzęczyka i silniczka ▪ łączenie elementów według prostego schematu ▪ budowanie obwodu z pomocą nauczyciela ▪ eksperymenty „Kiedy żarówka świeci?” ▪ sprawdzanie działania obwodu zamkniętego i przerwanego ▪ aktywności w strefie budowania i konstruowania
6) Wskazuje przykłady urządzeń zasilanych energią z różnych źródeł.	▪ rozpoznaje urządzenia wymagające zasilania ▪ zauważa, że urządzenia mogą działać dzięki bateriom lub prądowi ▪ poznaje energię słoneczną i wiatrową ▪ przyporządkowuje wybrane urządzenia do sposobu ich zasilania ▪ podaje przykłady różnych źródeł energii	▪ obserwowanie urządzeń codziennego użytku ▪ klasyfikowanie urządzeń według sposobu zasilania ▪ zabawy i doświadczenia z bezpiecznymi urządzeniami na baterie ▪ poznawanie energii Słońca, wiatru i wody ▪ ilustracje, modele i filmy edukacyjne ▪ rozmowy „Skąd urządzenie ma energię?”
7)Przestrzega zasad bezpiecznego korzystania z urządzeń elektrycznych i narzędzi.	▪ poznaje podstawowe zasady bezpieczeństwa ▪ korzysta z prostych narzędzi pod opieką dorosłego ▪ dobiera narzędzie do wykonywanej czynności ▪ ostrożnie posługuje się narzędziami ▪ rozpoznaje sytuacje niebezpieczne ▪ wie, że urządzeń elektrycznych nie wolno używać bez zachowania zasad bezpieczeństwa ▪ wie, że urządzenia elektryczne należy używać z zachowaniem zasad bezpieczeństwa	▪ tworzenie „Kodeksu małego konstruktora” ▪ pokaz prawidłowego posługiwania się narzędziami ▪ praktyczne ćwiczenia pod nadzorem nauczyciela ▪ rozpoznawanie sytuacji bezpiecznych i niebezpiecznych ▪ historyjki obrazkowe i scenki sytuacyjne ▪ utrwalanie zasad bezpieczeństwa dotyczących urządzeń elektrycznych

8) Podaje przykłady maszyn i urządzeń, które ułatwiają ludziom życie.	▪ rozpoznaje urządzenia codziennego użytku ▪ nazywa ich podstawowe zastosowanie ▪ wskazuje urządzenia wykorzystywane w domu, przedszkolu i otoczeniu ▪ wyjaśnia, w czym pomagają człowiekowi ▪ porównuje sposób wykonywania pracy z wykorzystaniem urządzenia i bez niego	▪ obserwowanie urządzeń w domu, przedszkolu i otoczeniu ▪ zabawy „Do czego to służy?” ▪ dopasowywanie urządzenia do wykonywanej czynności ▪ porównywanie pracy człowieka z użyciem urządzenia i bez niego ▪ zagadki techniczne i obrazkowe ▪ spotkania z przedstawicielami różnych zawodów ▪ wycieczki edukacyjne
9) Opisuje różne środki transportu i infrastrukturę znajdujące się w najbliższej okolicy oraz bezpieczne sposoby korzystania z nich.	▪ rozpoznaje i nazywa podstawowe środki transportu ▪ grupuje je na lądowe, wodne i powietrzne ▪ rozpoznaje drogę, chodnik, przejście dla pieszych, przystanek czy ścieżkę rowerową ▪ opisuje ich przeznaczenie ▪ rozpoznaje podstawowe znaki i sygnały drogowe ▪ stosuje zasady bezpiecznego poruszania się i korzystania ze środków transportu	▪ spacery i obserwacje ruchu drogowego ▪ rozpoznawanie i klasyfikowanie środków transportu ▪ zabawy tematyczne „Podróż”, „Autobus”, „Dworzec” ▪ makiety ulic i miasteczek komunikacyjnych ▪ ćwiczenia prawidłowego przechodzenia przez jezdnię ▪ zabawy z sygnalizacją świetlną ▪ spotkania z policjantem lub innymi osobami związanymi z bezpieczeństwem ruchu ▪ ćwiczenie zasad bezpiecznego zachowania w środkach komunikacji

OBSZAR CYFROWY: przygotowanie do bezpiecznego funkcjonowania w społeczeństwie cyfrowym.

Treści podstawy programowej	**Przewidywane osiągniecia dziecka**	**Procedury osiągania celów**
ROZWIJANIE ZDOLNOŚCI BEZPIECZNEGO I KRYTYCZNEGO KORZYSTANIA Z TECHNOLOGII CYFROWYCH		
1) Korzysta z instrukcji do wykonania zadania, tworzy własne instrukcje.	▪ wykonuje proste czynności według pokazu nauczyciela ▪ realizuje krótkie polecenia w odpowiedniej kolejności ▪ odtwarza prostą sekwencję działań ▪ korzysta z instrukcji obrazkowej ▪ porządkuje kolejne etapy wykonania zadania ▪ wykonuje zadanie według kilkuetapowej instrukcji ▪ opisuje kolejność własnego działania	▪ zabawy „Zrób tak jak ja” ▪ wykonywanie zadań według instrukcji słownej i obrazkowej ▪ układanie obrazków w odpowiedniej kolejności ▪ tworzenie prostych sekwencji czynności ▪ zabawy w kodowanie bez użycia ekranu ▪ programowanie drogi na planszy i macie ▪ tworzenie instrukcji dla kolegi lub nauczyciela

	▪ tworzy prostą instrukcję słowną, obrazkową lub za pomocą symboli	▪ rysowanie własnych instrukcji
2) Rozpoznaje urządzenia cyfrowe i określa do czego służą.	▪ rozpoznaje urządzenia cyfrowe obecne w najbliższym otoczeniu ▪ nazywa wybrane urządzenia, np. komputer, tablet, telefon, aparat ▪ wskazuje ich podstawowe zastosowanie ▪ rozróżnia urządzenia ze względu na ich funkcje ▪ dobiera urządzenie do określonego zadania ▪ wyjaśnia, w jaki sposób technologie cyfrowe mogą pomagać w nauce, komunikacji i codziennym życiu	▪ oglądanie i nazywanie urządzeń cyfrowych ▪ zabawy „Co to jest?” i „Do czego służy?” ▪ dopasowywanie urządzenia do jego funkcji ▪ klasyfikowanie urządzeń według zastosowania ▪ karty obrazkowe i zagadki ▪ obserwowanie wykorzystania technologii w codziennym życiu ▪ wykonywanie prostych zadań z wykorzystaniem urządzeń pod opieką nauczyciela
3) Wskazuje podstawowe zasady higieny cyfrowej.	▪ poznaje zasady bezpiecznego korzystania z urządzeń ▪ umiejętnie gospodaruje czasem podczas korzystania z urządzeń cyfrowych (ustalenie czasu przez dorosłego) ▪ odkłada urządzenie po zakończeniu aktywności ▪ zachowuje właściwą pozycję ciała i odpowiednią odległość od ekranu ▪ pamięta o przerwach i aktywności ruchowej ▪ rozumie potrzebę równowagi między aktywnością cyfrową, ruchem, zabawą, odpoczynkiem i kontaktem z innymi ludźmi ▪ stara się rezygnować z zabawy na komputerze na rzecz innych aktywności	▪ ustalenie „Kodeksu higieny cyfrowej” ▪ historyjki obrazkowe dotyczące higieny cyfrowej ▪ rozmowy o odpoczynku, śnie, ruchu i relacjach z innymi ▪ ćwiczenie prawidłowej pozycji podczas korzystania z urządzeń ▪ ograniczanie czasu aktywności ekranowej ▪ stosowanie przerw ruchowych ▪ ćwiczenia wzrokowe i ruchowe ▪ planowanie aktywności „z ekranem i bez ekranu”
4) Wskazuje zagrożenia związane z korzystaniem z Internetu, w tym wynikające z udostępniania informacji o sobie i swoich bliskich.	▪ rozumie, że z Internetu korzysta przy wsparciu dorosłego ▪ wie, że nie wszystkie treści są przeznaczone dla dzieci ▪ jest świadome, że korzystanie z Internetu może mieć pozytywne i negatywne skutki w życiu człowieka ▪ zwraca się do dorosłego po pomoc w przypadku niepokojącej treści lub sytuacji ▪ wie, że nie należy samodzielnie kontaktować się z nieznajomymi ▪ rozpoznaje podstawowe informacje prywatne, np. imię i nazwisko, adres, zdjęcie	▪ rozmowy kierowane o bezpieczeństwie w sieci ▪ historyjki obrazkowe „Co powinienem zrobić?” ▪ scenki sytuacyjne i odgrywanie ról ▪ rozpoznawanie informacji prywatnych i publicznych ▪ zabawy „Mogę powiedzieć – nie powinienem podawać” ▪ ćwiczenie sposobów reagowania na niepokojące treści ▪ tworzenie zasad „Bezpiecznego przedszkolaka w sieci” ▪ utrwalanie zasady „STOP – nie klikam – mówię dorosłemu”

	▪ wie, że nie należy udostępniać informacji i zdjęć swoich oraz bliskich bez zgody dorosłego ▪ stosuje zasadę „nie wiem – pytam dorosłego”	
5) Określa wpływ mediów na życie codzienne, rozpoznaje reklamy i ma świadomość, czemu one służą.	▪ rozpoznaje różne media obecne w codziennym życiu ▪ wskazuje, do czego służą telewizja, Internet, telefon ▪ rozróżnia wybrane treści informacyjne, rozrywkowe i reklamowe ▪ rozpoznaje reklamę w znanych sytuacjach ▪ zauważa, że reklama zachęca do zainteresowania się produktem lub jego zakupu ▪ rozumie, że treść reklamy nie musi oznaczać, że dany produkt jest potrzebny ▪ podejmuje próby świadomej oceny prostych przekazów medialnych ▪ stara się odróżniać świat fikcji od rzeczywistości ▪ wybiera programy telewizyjne, radiowe, czasopisma przeznaczone dla dzieci	▪ rozmowa kierowana połączona z oglądaniem programów ▪ rozpoznawanie reklam wśród innych treści ▪ zabawy „Reklama czy informacja?” ▪ porównywanie produktu z jego reklamą ▪ zabawy „Potrzebuję czy chcę?” ▪ spotkanie z dziennikarzem ▪ oglądanie różnego rodzaju czasopism, programów dla dzieci ▪ tworzenie gazetki grupowej

OBSZAR ARTYSTYCZNY: odbieranie i tworzenie sztuki.

Treści podstawy programowej	**Przewidywane osiągniecia dziecka**	**Procedury osiągania celów**
ROZWIJANIE ZAINTERESOWAŃ KULTURĄ I SZTUKĄ		
1) Poszukuje nowych form ekspresji, tworzyw i technik wyrazu artystycznego do przedstawienia świata i swoich przeżyć, wyraża własne pomysły.	▪ eksperymentuje z różnymi materiałami, barwami, fakturami i narzędziami ▪ podejmuje spontaniczną aktywność plastyczną, muzyczną, ruchową i konstrukcyjną ▪ wyraża swoje przeżycia i pomysły poprzez rysunek, malowanie, lepienie, ruch, gest, dźwięk i zabawę ▪ dokonuje prostych wyborów dotyczących materiałów i sposobu wykonania pracy ▪ samodzielnie wybiera spośród poznanych materiałów, narzędzi i technik te, które pozwalają przedstawić własny pomysł ▪ eksperymentuje z nowymi technikami i materiałami	▪ ilustracje ▪ piosenka ▪ historyjki obrazkowe ▪ wiersz ▪ aukcja prac ▪ wystawa prac ▪ korzystanie ze strefy działań artystycznych

	▪ tworzy według własnego pomysłu, ▪ planuje sposób wykonania pracy i wprowadza własne rozwiązania ▪ wyjaśnia, co przedstawia jego praca i dlaczego zastosowało określone środki wyrazu	
2) Łączy poznane elementy – przedmioty, obrazy, kształty, słowa, dźwięki, wzorce, symbole – w nowe układy, w nieoczywisty sposób.	▪ łączy przedmioty, kształty, kolory i obrazy w proste układy i kompozycje ▪ zestawia różne materiały podczas zabaw plastycznych i konstrukcyjnych ▪ tworzy proste rytmy z wykorzystaniem ruchu, dźwięku i przedmiotów ▪ wykorzystuje przedmioty zastępczo w zabawie symbolicznej, nadając im nowe znaczenie ▪ układa proste historyjki z obrazków ▪ podejmuje próby tworzenia według własnego pomysłu	▪ tworzenie kompozycji z figur, obrazów, przedmiotów, znaków i symboli ▪ układanie i przekształcanie rytmów, wzorów oraz sekwencji ▪ tworzenie kolaży, mozaik i prac z wykorzystaniem technik mieszanych ▪ układanie historyjek z losowo wybranych obrazków, słów lub symboli
3) Wyraża swoje opinie o dziełach sztuki.	▪ ogląda obrazy, rzeźby, ilustracje i inne dzieła ▪ wskazuje elementy, które zwracają jego uwagę ▪ określa, co mu się podoba lub nie podoba ▪ opisuje emocje wywołane dziełem ▪ porównuje wybrane dzieła ▪ wypowiada własną opinię i podejmuje próbę jej uzasadnienia	▪ oglądanie reprodukcji obrazów, rzeźb, fotografii i ilustracji ▪ rozmowy o dziełach sztuki ▪ pytania „Co widzisz?”, „Co czujesz?”, „Co ci się podoba?” ▪ opisywanie kolorów, kształtów i nastroju dzieła ▪ porównywanie różnych dzieł ▪ wizyty w muzeum, galerii lub spotkania ze sztuką online
4) Słucha muzyki, śpiewa, tańczy, tworzy melodie i improwizacje ruchowe, muzykuje – indywidualnie i w grupie.	▪ słucha krótkich utworów muzycznych (piosenek dla dzieci) ▪ słucha różnego rodzaju muzyki (klasycznej, ludowej) ▪ śpiewa teksty piosenek dostosowane do wieku i możliwości ▪ rozpoznaje piosenki po melodii ▪ reaguje ruchem na muzykę ▪ odtwarza rytmy ▪ uczestniczy w zabawach muzyczno-ruchowych ▪ tańczy i tworzy własne ruchy	▪ improwizacje ruchowe do muzyki ▪ tworzenie prostych rytmów i melodii ▪ muzyczne zabawy w parach i zespołach ▪ wspólne muzykowanie ▪ korzystanie ze strefy działań artystycznych1

	▪ improwizuje ruchem i głosem ▪ tworzy proste rytmy i melodie ▪ muzykuje samodzielnie oraz wspólnie z innymi dziećmi	
5) Rozpoznaje wybrane instrumenty muzyczne, tworzy własne instrumenty muzyczne z różnych materiałów i gra na nich.	▪ rozpoznaje i nazywa wybrane instrumenty muzyczne ▪ rozpoznaje brzmienie wybranych instrumentów ▪ rozróżnia podstawowe grupy instrumentów ze względu na sposób wydobywania dźwięku ▪ poznaje sposoby wydobywania dźwięków z różnych przedmiotów i materiałów ▪ eksperymentuje z dźwiękiem i brzmieniem ▪ tworzy proste instrumenty z materiałów naturalnych, przedmiotów codziennego użytku i materiałów z odzysku ▪ wykorzystuje wykonane przez siebie instrumenty podczas zabaw muzycznych ▪ odtwarza i tworzy proste rytmy ▪ akompaniuje do piosenek, zabaw ruchowych, wierszy i opowiadań ▪ podejmuje próby wspólnego muzykowania ▪ przestrzega ustalonych zasad podczas korzystania z instrumentów	▪ zabawy tematyczne i naśladowcze ▪ wciela się w role osób, postaci literackich, zwierząt i bohaterów wymyślonych ▪ przedstawia postać za pomocą ruchu, gestu, mimiki i głosu ▪ odgrywa proste scenki i sytuacje z życia codziennego ▪ uczestniczy w inscenizacjach bajek, opowiadań i wierszy
6) Wciela się w różne role podczas spontanicznych i organizowanych działań teatralnych.	▪ podejmuje zabawy tematyczne i naśladowcze ▪ wciela się w role osób, postaci literackich, zwierząt i bohaterów wymyślonych ▪ przedstawia postać za pomocą ruchu, gestu, mimiki i głosu ▪ odgrywa proste scenki i sytuacje z życia codziennego ▪ uczestniczy w inscenizacjach bajek, opowiadań i wierszy ▪ improwizuje i tworzy własne dialogi ▪ wyraża emocje i przeżycia poprzez działania teatralne ▪ posługuje się rekwizytem, kostiumem, kukiełką, pacynką lub inną formą teatralną ▪ współdziała z innymi dziećmi podczas przygotowania i prezentowania scenek	▪ zabawy tematyczne i naśladowcze (role osób, postaci literackich, zwierząt i bohaterów wymyślonych) ▪ inscenizacja bajek, opowiadań i wierszy ▪ organizowanie zabaw tematycznych, naśladowczych i z elementem dramy ▪ odgrywanie scenek z życia codziennego ▪ inscenizowanie bajek, opowiadań, legend i wierszy ▪ zabawy pantomimiczne „Pokaż bez słów” ▪ zabawy z mimiką, gestem, ruchem i modulacją głosu ▪ stosowanie dramy i improwizacji ▪ zabawy z pacynkami, kukiełkami, sylwetami i teatrem cieni

	▪ podejmuje próby samodzielnego tworzenia postaci i przebiegu przedstawienia ▪ występuje przed grupą stosownie do swoich możliwości i gotowości	▪ przygotowywanie prostych kostiumów, masek, rekwizytów i elementów scenografii ▪ tworzenie wspólnie z dziećmi prostych scenariuszy ▪ organizowanie przedstawień i inscenizacji dla grupy ▪ aktywności w strefie działań artystycznych
7) Zauważa różnice w dynamice, tempie, barwie i wysokości dźwięków, określa nastrój muzyki.	▪ uważnie słucha muzyki i dźwięków otoczenia ▪ rozróżnia dźwięki głośne i ciche ▪ rozróżnia tempo szybkie i wolne ▪ zauważa zmiany tempa i dynamiki utworu ▪ rozróżnia dźwięki wysokie i niskie ▪ dostrzega różnice w barwie dźwięków i brzmieniu instrumentów ▪ reaguje ruchem na zmianę tempa, dynamiki i charakteru muzyki ▪ określa nastrój słuchanej muzyki ▪ kojarzy charakter muzyki z emocjami i własnymi odczuciami ▪ przedstawia nastrój muzyki za pomocą ruchu, gestu, obrazu lub innych środków ekspresji ▪ posługuje się podstawowymi określeniami opisującymi cechy muzyki	▪ zabawy słuchowe w rozpoznawanie dźwięków wysokich i niskich, głośnych i cichych ▪ zabawy polegające na reagowaniu ruchem na zmianę tempa i dynamiki ▪ porównywanie brzmienia różnych instrumentów i przedmiotów ▪ odtwarzanie prostych układów rytmicznych ▪ zabawy „szybko–wolno”, „głośno–cicho”, „wysoko–nisko” ▪ improwizacje ruchowe do muzyki ▪ przedstawianie muzyki za pomocą rysunku, koloru, ruchu i gestu ▪ rozmowy o emocjach i skojarzeniach wywołanych muzyką ▪ dobieranie ilustracji, kolorów lub symboli do charakteru słuchanego utworu ▪ tworzenie prostych „obrazów muzycznych” i opowieści inspirowanych muzyką
8)Wyjaśnia pojęcia określające różne sposoby wyrazu artystycznego – w muzyce, sztukach wizualnych i teatrze.	▪ rozpoznaje podstawowe formy działalności artystycznej: muzykę, sztuki wizualne i teatr ▪ posługuje się podstawowymi pojęciami związanymi z muzyką, np. rytm, melodia, tempo, dźwięk, instrument ▪ posługuje się wybranymi pojęciami związanymi ze sztukami wizualnymi, np. obraz, rysunek, rzeźba, barwa, kształt, linia, faktura ▪ rozpoznaje i nazywa podstawowe elementy teatru, np. scena, aktor, widz, rola, kostium, rekwizyt, scenografia	▪ rozmowy kierowane dotyczące muzyki, teatru i sztuk wizualnych ▪ wprowadzanie pojęć artystycznych podczas naturalnej aktywności dzieci ▪ oglądanie reprodukcji obrazów, rzeźb, ilustracji, fotografii i innych dzieł ▪ słuchanie utworów muzycznych o zróżnicowanym charakterze ▪ oglądanie przedstawień teatralnych, koncertów i prezentacji artystycznych

	▪ rozpoznaje różne sposoby wyrażania myśli, emocji i przeżyć poprzez sztukę ▪ wskazuje różnice między wybranymi formami ekspresji artystycznej ▪ opisuje własnymi słowami oglądane dzieło, przedstawienie lub słuchany utwór ▪ określa środki wykorzystane przez siebie podczas działalności artystycznej ▪ wykorzystuje poznane pojęcia podczas rozmów o własnej twórczości i twórczości innych ▪ wyraża własne opinie, odczucia i skojarzenia związane z odbiorem sztuki	▪ organizowanie zabaw w teatr, koncert, galerię i muzeum ▪ utworzenie w strefie działań artystycznych: kącików muzycznych, plastycznych i teatralnych ▪ porównywanie różnych sposobów przedstawienia tego samego tematu, np. poprzez obraz, muzykę, ruch i teatr ▪ rozmowy o pracach własnych i innych dzieci z poszanowaniem indywidualnych sposobów ekspresji ▪ organizowanie wystaw dziecięcych prac i prezentacji twórczości ▪ bezpośredni kontakt ze sztuką poprzez wizyty w muzeum, galerii, teatrze, domu kultury lub udział w wydarzeniach artystycznych dostosowanych do wieku dzieci

***OBSZAR MORALNY**

Treści	**Przewidywane osiągniecia dziecka**	**Procedury osiągania celów**
***Prawda:** ▪ uwrażliwianie i zwracanie uwagi na to, by zawsze mówić prawdę ▪ kształtowanie umiejętności dostrzegania różnicy między prawdą, kłamstwem i fałszem ▪ ukazywanie konsekwencji kłamstwa w życiu człowieka ▪ kształtowanie postawy przyznawania się do kłamstwa oraz przepraszania za nie Pana Boga i ludzi.	▪ stara się być prawdomówne ▪ odróżnia prawdę od kłamstwa i fałszu ▪ wymienia skutki i konsekwencje kłamstwa na podstawie historii biblijnych, opowiadań, konkretnych osób i sytuacji ▪ stara się przyznawać do kłamstwa i przepraszać za nie	▪ pogadanka ▪ opowiadania z życia dzieci ▪ słuchanie Pisma Świętego ▪ słuchanie: bajek, baśni ▪ wypowiedzi dzieci ▪ rozmowy indywidualne ▪ historyjki obrazkowe ▪ scenki z elementami dramy ▪ gry planszowe ▪ modlitwa ▪ zadośćuczynienie ▪ świadectwo życia
***Dobro:** - uświadamianie, że w świecie istnieje dobro i zło - kształtowanie umiejętności dokonywania	**Dziecko:** ▪ odróżnia dobro od zła ▪ stara się wybierać dobro, odrzucać zło ▪ stara się naśladować poznane wzorce osobowe	▪ pogadanka ▪ słuchanie: bajek, baśni, opowiadań ▪ słuchanie Pisma Świętego i Żywotów Świętych

wyborów między dobrem i złem - zapoznawanie z wzorcami osobowymi: Świętą Rodziną, bł. Edmundem Bojanowskim i innymi postaciami świętych oraz zachęcanie do ich naśladowania - kształtowanie umiejętności oceniania zachowań pozytywnych i negatywnych u siebie i u innych oraz przewidywania ich konsekwencji -kształtowanie umiejętności przyjmowania pochwały, nagrody, upomnienia, kary.	▪ stara się dawać dobry przykład innym ▪ próbuje oceniać zachowania swoje i innych ▪ próbuje opowiedzieć jakie mogą być konsekwencje zachowań pozytywnych i negatywnych ▪ uczy się przyjmować konsekwencje własnych zachowań	▪ spełnianie dobrych uczynków ▪ refleksja nad własnym postępowaniem ▪ wynagrodzenie za wyrządzoną krzywdę ▪ świadectwo życia
***Miłość i miłosierdzie:** -uwrażliwianie na dostrzeganie w świecie miłości Pana Boga i innych ludzi: rodziców, rodzeństwa, dziadków, innych członków rodziny itd. - wdrażanie do wyrażania wdzięczności Panu Bogu i ludziom za okazywaną miłość - zapoznanie z pojęciem „miłosierdzie" i wyjaśnianie, w jaki sposób Pan Bóg okazuje człowiekowi swoje miłosierdzie - kształtowanie postawy bycia miłosiernym wobec innych.	▪ dostrzega dary Bożej i ludzkiej miłości ▪ w modlitwie dziękuje Panu Bogu za Jego miłość i miłość innych ▪ próbuje wyjaśnić, co to znaczy, że Pan Bóg kocha wszystkich ludzi i okazuje im swoje miłosierdzie ▪ opowiada przypowieść biblijną „O Miłosiernym Ojcu" ▪ rozpoznaje obraz Jezusa Miłosiernego ▪ opowiada o życiu Świętej Siostry Faustyny Kowalskiej ▪ opowiada, na czym polega miłosierdzie względem drugiego człowieka na podstawie przypowieści „O miłosiernym Samarytaninie" ▪ uczy się być miłosiernym wobec innych ludzi: w rodzinie, w przedszkolu, w sąsiedztwie ▪ okazuje pomoc chorym, słabym, potrzebującym	▪ pogadanka ▪ rozmowa kierowana ▪ słuchanie Pisma Świętego ▪ film dla dzieci o życiu Świętej Siostry Faustyny ▪ modlitwa ▪ przykład życia ▪ odwiedzanie chorych ▪ pomoc, opieka nad młodszymi i słabszymi
***Przyjaźń:** - zapoznanie z pojęciami: „przyjaciel", „przyjaźń" - ukazanie wartości przyjaźni między ludźmi na podstawie literatury dziecięcej - zapoznawanie z prawdą, że Pan Jezus jest Przyjacielem człowieka -zachęcanie do bycia przyjacielem dla innych ludzi np.: dla członków rodziny, rówieśników.	▪ próbuje wyjaśnić, co oznaczają słowa: „przyjaciel", „przyjaźń" ▪ opowiada, na czym polega prawdziwa przyjaźń ▪ próbuje wyjaśniać, dlaczego Pan Jezus jest Przyjacielem człowieka ▪ uczy się być przyjacielem dla innych	▪ opowiadanie ▪ historyjka obrazkowa ▪ wiersz ▪ piosenka ▪ wykonanie upominku dla przyjaciela ▪ przykład życia

***OBSZAR RELIGIJNY**

Treści	Przewidywane osiągniecia dziecka	Procedury osiągania celów
***Symbole religijne:** - wprowadzanie w świat symboli religijnych - kształtowanie postawy szacunku do symboli religijnych - nauka kreślenia znaku krzyża świętego.	▪ wyjaśnia znaczenie poznanych symboli religijnych ▪ nie wstydzi się symboli religijnych i otacza je szacunkiem ▪ prawidłowo kreśli znak krzyża świętego	▪ pogadanka ▪ opowiadanie ▪ pokaz symboli religijnych ▪ pokaz kreślenia znaku krzyża świętego ▪ przykład życia ▪ właściwa postawa w miejscach świętych
***Wiara**: - wdrażanie do codziennej modlitwy - kształtowanie postawy miłości względem Pana Boga i bliźniego - zapoznanie z Księgą Pisma Świętego jako Słowem Boga skierowanym do człowieka - zapoznawanie z postaciami biblijnymi i życiem świętych jako wzorami żywej wiary.	▪ modli się do Pana Boga ▪ powierza się opiece Anioła Stróża ▪ stara się kochać Pana Boga i ludzi ▪ okazuje szacunek dla Księgi Pisma Świętego ▪ stara się uważnie słuchać fragmentów Słowa Bożego ▪ stara się naśladować postacie biblijne ▪ i przykłady świętych, którzy są wzorem wiary	▪ pogadanka ▪ rozmowy indywidualne ▪ modlitwa ▪ słuchanie Pisma Świętego ▪ opowiadania o życiu świętych ▪ filmy religijne ▪ inscenizacje biblijne ▪ piosenka ▪ przykład życia
***Dziecięctwo Boże:** - zapoznanie z prawdą, że poprzez Chrzest Święty stajemy się dziećmi Boga Ojca - pomaganie w odkrywaniu prawdy o dziecięctwie Bożym - ukazanie Dzieciątka Jezus jako wzoru do naśladowania.	▪ dziękuje Panu Bogu za to, że na Chrzcie Świętym stało się Jego dzieckiem ▪ buduje pozytywny obraz własnej osoby wiedząc, że jest kochane przez Boga Ojca ▪ próbuje naśladować Dzieciątko Jezus	▪ pogadanka ▪ słuchanie Pisma Świętego ▪ oglądanie zdjęć z uroczystości Chrztu Świętego ▪ modlitwa ▪ świętowanie imienin
***Praktyki religijne:** - zapoznawanie z różnymi praktykami religijnymi i ukazywanie ich znaczenia w życiu człowieka wierzącego w Pana Boga - wdrażanie do pamiętania o Panu Bogu w codzienności życia i okazywania Mu wierności poprzez różnorodne praktyki religijne.	▪ pamięta o codziennej modlitwie porannej i wieczornej ▪ pamięta o modlitwie przed i po posiłku ▪ w miarę możliwości o godz. 12.00 odmawia modlitwę „Anioł Pański” ▪ wchodząc do kościoła, żegna się wodą święconą ▪ przechodząc koło kościoła, kaplicy, krzyża pamięta o tym, by uczynić znak krzyża świętego ▪ razem z rodzicami uczestniczy we Mszy Świętej niedzielnej ▪ wspólnie z rodziną świętuje niedzielę i dni święte	▪ rozmowa kierowana ▪ modlitwa ▪ nawiedzanie kościoła ▪ udział we Mszy Świętej ▪ wypełnianie poznanych praktyk religijnych

***Rok liturgiczny:** - zapoznanie z symbolami, nabożeństwami i praktykami wielkopostnymi - wdrażanie do zachowywania tradycji związanych z przygotowaniem i przeżywaniem Świąt Wielkanocnych - uwrażliwianie na dobre przeżywanie czasu Adwentu jako przygotowania do Bożego Narodzenia - zapoznanie z historią Bożego Narodzenia i tradycjami związanymi z przeżywaniem Świąt - zachęcanie do oddawania się w opiekę Matki Bożej poprzez modlitwę, udział w różnych nabożeństwach, pielgrzymowanie do Sanktuariów Maryjnych - ukazywanie sposobów oddawania czci Panu Jezusowi obecnemu w Najświętszym Sakramencie.	▪ wyjaśnia znaczenie symboli wielkopostnych ▪ w miarę możliwości uczestniczy ▪ w nabożeństwach Drogi Krzyżowej przygotowywanych specjalnie dla dzieci ▪ uczestniczy w obrzędzie posypania głów popiołem ▪ stara się podejmować postanowienia wielkopostne oraz drobne wyrzeczenia i umartwienia ▪ wspólnie z innymi śpiewa wybrane pieśni wielkopostne ▪ wraz z rodzicami uczestniczy we Mszy Świętej w Niedzielę Palmową ▪ opowiada o wydarzeniach Męki i Śmierci Pana Jezusa ▪ stara się cierpliwie przyjmować doznawane przykrości ▪ opowiada o tradycjach Świąt Wielkanocnych ▪ pomaga w nakrywaniu stołu wielkanocnego ▪ wyjaśnia znaczenie symboli wielkanocnych ▪ opowiada o wydarzeniu Zmartwychwstania Pana Jezusa ▪ wraz z innymi śpiewa wybrane pieśni wielkanocne ▪ opowiada o wydarzeniu Zwiastowania Najświętszej Maryi Pannie ▪ wyjaśnia znaczenie Adwentu, jako czasu oczekiwania na Zbawiciela, czyli Pana Jezusa ▪ stara się podejmować i wypełniać postanowienia adwentowe ▪ rozpoznaje symbole okresu Adwentu i wyjaśnia ich znaczenie ▪ w miarę możliwości uczestniczy w roratach dla dzieci ▪ wspólnie z innymi śpiewa wybrane pieśni adwentowe ▪ pomaga w strojeniu choinki ▪ z zaangażowaniem uczestniczy w przygotowaniach i przebiegu Wigilii ▪ stara się samo przygotować prezenty pod choinkę dla najbliższych ▪ składa życzenia świąteczne ▪ wspólnie z innymi śpiewa kolędy ▪ opowiada historię Bożego Narodzenia	▪ pogadanka ▪ opowiadanie ▪ rozmowa ▪ modlitwa ▪ śpiew pieśni związanych z przeżywaniem danego okresu liturgicznego ▪ słuchanie Pisma Świętego ▪ oglądanie obrazów i filmów religijnych ▪ wykonanie palmy ▪ nawiedzanie kościoła poza Mszą Świętą ▪ wypełnianie podjętych postanowień ▪ uczestniczenie w przygotowaniu wielkanocnego stołu ▪ udział w konkursie na najciekawszy lampion ▪ przygotowanie ozdób na wystawę świąteczną ▪ udział w spotkaniu opłatkowym ▪ udział w przedstawieniu bożonarodzeniowym - jasełkach ▪ wykonanie różańca ▪ wyjazd z rodzicami do Sanktuarium Maryjnego

	▪ wspólnie z innymi modli się na różańcu ▪ wspólnie z innymi śpiewa wybrane pieśni Maryjne ▪ opowiada bardzo ogólnie o objawieniach Matki Bożej w Lourdes i Fatimie ▪ w miarę możliwości uczestniczy w nabożeństwach majowych ▪ w miarę możliwości nawiedza kapliczki przydrożne ▪ rozpoznaje obraz Matki Bożej Częstochowskiej ▪ nazywa Matkę Bożą Królową Polski ▪ wspólnie z innymi odmawia modlitwę „Pod Twoją obronę” ▪ wraz z rodzicami uczestniczy w procesji Bożego Ciała i w czasie oktawy (sypie kwiaty, dzwoni dzwonkiem) ▪ wspólnie z innymi śpiewa pieśni eucharystyczne	

*** treści rozszerzone**